

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΠΜΣ ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ**

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Τίτλος εργασίας

**«Οικολογική προσέγγιση σε προγράμματα Προαγωγής Υγείας»
Διερευνητική ανασκόπηση**

Συγγραφέας

Συγγελάκης Μανούσος Αντώνης

ΑΜ

epi2254

Επιβλέπουσα:

Λάγιου Αρετή

Αθήνα, Μάρτιος 2024

**UNIVERSITY OF WEST ATTICA
SCHOOL OF PUBLIC HEALTH
DEPARTMENT OF PUBLIC AND COMMUNITY HEALTH
MSc EPIDEMIOLOGY AND HEALTH PROMOTION**

Diploma Thesis

Title

**“Ecological approach in Health Promotion programs”
Scoping review**

Student name and surname

Syngelakis Manousos Antonis

AM

epi2254

Supervisor name and surname

Lagiou Areti

Athens, March 2024

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΠΜΣ ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ

Τίτλος εργασίας

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής συμπεριλαμβανομένου και του Εισηγητή

Η μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία εξετάστηκε επιτυχώς από την κάτωθι
Εξεταστική Επιτροπή:

A/a	ΟΝΟΜΑ ΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΑΔΑ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ
1	Αρετή Λάγιου	Καθηγήτρια/ Επιβλέπουσα	
2	Χρήστος Πράπας	Λέκτορας/ Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής	
3	Αγάθη Σταθοπούλου	ΕΔΙΠ/ Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής	

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο κάτωθι υπογεγραμμένος Συγγελάκης Μανούσος Αντώνης του Συγγελάκη Μάρκου Ιωάννη, με αριθμό μητρώου epi2254 φοιτητής του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών "Επιδημιολογία και Προαγωγή Υγείας" του Τμήματος Δημόσιας και Κοινωνικής Υγείας, της Σχολής Δημόσιας Υγείας, του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

**Επιθυμώ την απαγόρευση πρόσβασης στο πλήρες κείμενο της εργασίας μου μέχρι 12 μήνες και έπειτα από αίτηση μου στη Βιβλιοθήκη και έγκριση του Επιβλέποντα Καθηγητή.*

Ο Δηλών

Συγγελάκης Μανούσος Αντώνης

*** Ονοματεπώνυμο /Ιδιότητα**

Ψηφιακή Υπογραφή Επιβλέποντα
(Υπογραφή)

** Εάν κάποιος επιθυμεί απαγόρευση πρόσβασης στην εργασία για χρονικό διάστημα 6-12 μηνών (embargo), θα πρέπει να υπογράψει ψηφιακά ο/η επιβλέπων/ουσα καθηγητής/τρια, για να γνωστοποιεί ότι είναι ενημερωμένος/η και συναινεί. Οι λόγοι χρονικού αποκλεισμού πρόσβασης περιγράφονται αναλυτικά στις [πολιτικές του Ι.Α. \(σελ. 6\)](#)*

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	1
Abstract	3
1. Εισαγωγή.....	4
1.1. Ιστορική αναδρομή.....	4
1.1.1. Ιστορική αναδρομή Προαγωγής Υγείας	4
1.1.2. Ιστορική αναδρομή Οικολογικού Μοντέλου	5
1.2. Οικολογικό μοντέλο Urie Bronfenbrenner	8
1.3. Οικολογικό μοντέλο McLeroy	10
2. Μέθοδοι.....	13
2.1. Μεθοδολογία αναζήτησης.....	13
2.2. Κριτήρια επιλεξιμότητας και αποκλεισμού.....	13
3. Αποτελέσματα	14
3.1. Αναζήτηση βιβλιογραφίας.....	14
3.2. Ανάλυση αποτελεσμάτων.....	25
4. Συζήτηση.....	28
4.1 Περιορισμοί.....	31
4.2 Μελλοντικές Προτάσεις.....	31
5. Επίλογος.....	33
Βιβλιογραφία.....	34

Περίληψη

Εισαγωγή - Σκοπός: Η οικολογική προσέγγιση αποτελεί κεντρικό πλαίσιο στην Προαγωγή Υγείας για την κατανόηση των παραγόντων που επηρεάζουν την υγεία και την ευεξία. Εξασφαλίζει το σχεδιασμό ενός ολοκληρωμένου και αποτελεσματικού προγράμματος ή πολιτικής προαγωγής υγείας. Για τους παραπάνω λόγους, στόχος της παρούσας διερευνητικής ανασκόπησης ήταν ο εντοπισμός δημοσιεύσεων που αναφέρουν καθαρά την έννοια της οικολογικής προσέγγισης σε παρεμβάσεις/ προγράμματα Προαγωγής Υγείας.

Μέθοδος: Η στρατηγική αναζήτησης πραγματοποιήθηκε σε δύο βάσεις δεδομένων, PubMed και Scopus. Ακολουθήθηκαν οι κατευθυντήριες οδηγίες PRISMA 2020 με τις λέξεις-κλειδιά (("ecological model"[tiab] OR "ecological perspective"[tiab] OR "ecological approach"[tiab]) AND "health promotion"[tiab]) στην PubMed και ("ecological model" OR "ecological perspective" OR "ecological approach") AND "health promotion" στην Scopus. Επιλέχθηκαν 22 άρθρα τα οποία πληρούσαν τα απαραίτητα κριτήρια για μελέτη.

Αποτελέσματα: Από τα επιλεγμένα άρθρα διαπιστώνεται ότι το οικολογικό μοντέλο χρησιμοποιείται σε ένα ευρύ φάσμα στο πεδίο της Προαγωγής Υγείας. Από τις παρεμβάσεις των άρθρων προέκυψε ότι ελάχιστες πραγματοποιούνται σε επίπεδο Δημόσιας Πολιτικής και Κοινότητας, ενώ οι περισσότερες αφορούσαν είτε το ενδοπροσωπικό είτε το διαπροσωπικό επίπεδο. Επίσης, αναδείχθηκαν ότι η συνεχής εκπαίδευση των επαγγελματιών υγείας, η κατάλληλη προσέγγιση σε ευαίσθητα θέματα, η συνεργασία μεταξύ των επιπέδων του οικολογικού μοντέλου, η πραγματοποίηση και αξιολόγηση προγραμμάτων και στα πέντε επίπεδα του οικολογικού μοντέλου και η διαχείριση των διαθέσιμων πόρων, πρέπει να λαμβάνονται υπόψιν για ολοκληρωμένες παρεμβάσεις/ προγράμματα Προαγωγής Υγείας.

Συζήτηση - Συμπεράσματα: Το οικολογικό μοντέλο αποτελεί πλέον ένα βασικό εργαλείο στο πεδίο της Προαγωγής Υγείας για ενημερωμένο και προσαρμοσμένο σχεδιασμό παρεμβάσεων με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα. Η εφαρμογή του οικολογικού μοντέλου συμβάλλει στην καλύτερη δημιουργία στοχευμένων πολυεπίπεδων ολοκληρωμένων παρεμβάσεων Προαγωγής Υγείας, γεγονός που επιβεβαιώνει τη σημασία του.

Λέξεις κλειδιά: οικολογικό μοντέλο, οικολογική προσέγγιση, οικολογική προοπτική, παρεμβάσεις προαγωγή υγείας

Abstract

Introduction - Objective: The ecological approach is a central framework in Health Promotion for understanding the factors that influence health and well-being. Ensures the designing of a comprehensive and effective health promotion program or policy. For the above reasons, the aim of this systematic review was to identify publications that clearly mention the concept of an ecological approach to Health Promotion interventions/programs.

Methods: The search strategy included 2 databases, PubMed & Scopus. The initial search yielded 54 articles and using the PRISMA guidelines 2020, using the query ("ecological model"[tiab] OR "ecological perspective"[tiab] OR "ecological approach"[tiab]) AND "health promotion"[tiab]) for PubMed and ("ecological model" OR "ecological perspective" OR "ecological approach") AND "health promotion" for Scopus. 22 articles met the inclusion criteria for analysis.

Results: From the selected articles it is found, that the ecological model is used in a wide range in the field of health promotion. From the interventions of the articles, it emerged that few are carried out at the level of Public Policy and Community. Most interventions concerned either the intrapersonal either the interpersonal level. Also, the continuous education of health professionals, the appropriate approach to sensitive issues, the cooperation between the levels of the ecological model, the implementation and assessing programs at all five levels and the management of available resources must be taken into account.

Discussion - Conclusions: The ecological model is now a key framework in the field of Health Promotion for informed and integrated interventions with greater effectiveness and efficiency. The implementation of the ecological model contributes to the better designing of multilevel integrated targeted Health Promotion interventions, which confirms its importance.

Keywords: ecological model, ecological perspective, ecological approach, health promotion

1. Εισαγωγή

1.1. Ιστορική αναδρομή

Από τις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα έχει εκφραστεί η ανάγκη σε πολιτικό επίπεδο να δημιουργηθούν συγκεκριμένες πολιτικές για τον ορισμό και την υποστήριξη της προαγωγής υγείας. Αυτές οι πολιτικές με την σειρά τους οδήγησαν στην ανάγκη δημιουργίας ενός θεωρητικού υποβάθρου που να έχει εφαρμογή στην προαγωγή υγείας ([Golden et al., 2015](#)).

1.1.1. Ιστορική αναδρομή Προαγωγής Υγείας

Αρχικά με την πρωτοβουλία Healthy People το 1979 στην Αμερική ([Golden et al., 2015](#)) και αργότερα με την πραγματοποίηση του πρώτου Διεθνές Συνεδρίου για την Προαγωγή της Υγείας στις 21 Νοεμβρίου του 1986 στην Ottawa ξεκίνησε η δημιουργία ενός κινήματος με σκοπό την πραγματοποίηση της δημόσιας υγείας σε όλο τον κόσμο. Άρχισαν να πραγματοποιούνται για πρώτη φορά μία σειρά συνεργασιών και παρεμβάσεων μεταξύ οργανισμών, εθνικών κυβερνήσεων και τοπικών κοινοτήτων για την επίτευξη του πρωταρχικού στόχου «Υγεία για Όλους» (Health for All) μέχρι το 2000 ([WHO, 1986](#)). Επίσης τέθηκαν προσδοκίες στους επαγγελματίες υγείας για θεωρίες που πλέον θα αντιμετωπίζουν τη συμπεριφορά και την κοινωνική αλλαγή ως αλληλοεπιδρώντα συστήματα αμοιβαίας αιτιώδους συνάφειας ([Golden et al., 2015](#)).

Οι κύριες παρεμβάσεις που τέθηκαν στον Χάρτη της Ottawa οι οποίες βασίστηκαν στην διακήρυξη της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας στην Alma-Ata το 1978 ήταν:

1) η υποστήριξη, με σκοπό οι πολιτικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί, πολιτισμικοί, περιβαλλοντικοί, τρόποι συμπεριφοράς και βιολογικοί παράγοντες να βελτιώνουν την υγεία

2) η διευκόλυνση, ώστε να υπάρξει μείωση των ανισοτήτων και όλοι οι άνθρωποι να έχουν την ίδια δυνατότητα για πρόσβαση και τη μέγιστη επίτευξη ποιότητα της υγείας μέσω δημιουργίας κοινωνικών δομών που θα είναι προσβάσιμες από τους πολίτες και θα εμπνέουν το αίσθημα της εμπιστοσύνης, της δυνατότητας ενημέρωσης ώστε να έχουν την επιλογή για υγιείς συνήθειες και

3) η διαμεσολάβηση μεταξύ των συνεργασιών σε όλους τους τομείς. Για την επίτευξη της βελτίωσης της υγείας είναι απαραίτητη η συνεργασία μεταξύ κυβερνήσεων, μη κυβερνητικών οργανώσεων, εθελοντικών οργανισμών, τοπικών

κοινοτήτων, της βιομηχανίας, των μέσων πληροφόρησης. Οι επαγγελματίες υγείας έχουν μεγάλη ευθύνη για την δυνατότητα της διαμεσολάβησης των παροχών υγείας σε όλα τα κοινωνικά στρώματα ([WHO, 1998](#)).

Το 1998 τέθηκε ο ορισμός για την Προαγωγή της Υγείας από τον Π.Ο.Υ. ως «την διαδικασία που δίνει την δυνατότητα στους ανθρώπους να αυξήσουν τον έλεγχο και να βελτιώσουν την ποιότητα της υγείας τους» ([WHO, 1986](#)).

1.1.2. Ιστορική αναδρομή Οικολογικού Μοντέλου

Ο σκοπός ενός οικολογικού μοντέλου είναι να εστιάσει την προσοχή του στους περιβαλλοντικούς παράγοντες που καθορίζουν μία συμπεριφορά και ν' αναγνωρίσει αποτελεσματικές περιβαλλοντικές παρεμβάσεις. Η ανάπτυξη της θεωρίας είναι μια δυναμική διαδικασία η οποία μπορεί να καθοδηγείται από πράξεις, συμπεριφορές, ήθη, έθιμα και όσο η έρευνα συνεχίζει να ενημερώνεται τόσο θα χρειάζονται βελτιώσεις στις θεωρίες που εφαρμόζονται για την επιστήμη της προαγωγής υγείας ([McLeroy et al., 1988](#)).

Οι επιστήμονες άρχισαν να επισημαίνουν τις αμφιβολίες τους για την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων όταν λάμβαναν υπόψιν μόνο το ατομικό επίπεδο. Διέκριναν ότι η εφαρμογή προγραμμάτων στην κοινότητα μπορεί να επιφέρει αλλαγές σε όλη την κοινότητα με την γνωστοποίηση υγιών συμπεριφορών για την προστασία της υγείας και περισσότερο ενημερωμένους και ευαισθητοποιημένους πολίτες. Έτσι ξεκίνησαν να δημιουργούνται και να αναπτύσσονται όλο και περισσότερα οικολογικά μοντέλα τα οποία θα έχουν εφαρμογή στην καθημερινότητα των ανθρώπων και την δυνατότητα να παρεμβαίνουν αποτελεσματικά σε πολλαπλά επίπεδα ([McLeroy et al., 1988](#)).

Ο Bronfenbrenner λαμβάνοντας υπόψιν τις απόψεις του Kurt Lewin στο βιβλίο με τίτλο «Η Δυναμική Θεωρία της Προσωπικότητας: Επιλεγμένες Εργασίες» (*A Dynamic Theory of Personality: Selected Papers*) το 1935 ανέπτυξε το μοντέλο «Οικολογία της Ανθρώπινης Ανάπτυξης» (*The Ecology of Human Development*) το 1979 ([McLeroy et al., 1988](#)). Επίσης δημιουργήθηκε το μοντέλο της «Επιδημιολογίας» (*Epidemiology*) από τους Mausner και Kramer το 1985, το μοντέλο της «Αλληλεπίδρασης για την αξιολόγηση της υγείας των παιδιών» (*Child Health Assessment Interaction model*) του Barnard το 1979, το μοντέλο της «Ανάπτυξης του μητρικού ρόλου» (*model of Maternal Role Development*) από τον Rubin το 1984, από τον McLeroy το «Μία Οικολογική Προοπτική στα Προγράμματα Προαγωγής Υγείας»

(*An Ecological Perspective on Health Promotion Programs*) το 1988 είναι κάποια από τα πιο διαδεδομένα οικολογικά μοντέλα. Ανάλογα με το είδος της παρέμβασης οι ερευνητές μπορούν να συνδυάσουν μοντέλα και να τα προσαρμόσουν στις παρεμβάσεις που ήθελαν να πραγματοποιήσουν ([Reifsnider et al., 2005](#)).

Το μοντέλο της «επιδημιολογίας» δεν εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο οι ασθένειες διανέμονται στον πληθυσμό και ποιοι είναι οι παράγοντες οι οποίοι καθορίζουν τις ασθένειες αλλά λαμβάνει υπόψιν τις περιβαλλοντικές συνθήκες, τον τρόπο ζωής και την παρουσία ή την απουσία ασθένειας. Το μοντέλο της «επιδημιολογίας» χρησιμοποιήθηκε επίσης για την εξέλιξη του «οικολογικού μοντέλου της ανάπτυξης» (ecological model of Growth). Στην επιδημιολογία το οικολογικό πλαίσιο χρησιμοποιείται για να εξετάσει μία κατάσταση, διότι τις περισσότερες φορές η ύπαρξη ασθένειας ή ευεξίας δεν οφείλεται σε έναν μόνο παράγοντα, αλλά σε αλληλεπιδράσεις πολλών παραγόντων. Η αλλαγή σε έναν από τους παράγοντες μπορεί να επηρεάσει την δημιουργία μίας ανεπιθύμητης ή καλύτερης κατάστασης σε ατομικό, κοινοτικό ακόμα και σε πληθυσμιακό επίπεδο. Ένας περιορισμός του μοντέλου είναι ότι αν και λαμβάνει υπόψιν την οικολογική προσέγγιση για να εξηγήσει την παρουσία μιας ασθένειας δεν εστιάζει στην οικολογική προσέγγιση της ανθρώπινης ανάπτυξης ([Reifsnider et al., 2005](#)).

Το μοντέλο «αλληλεπίδρασης για την αξιολόγηση της υγείας του παιδιού» είναι ένα μοντέλο το οποίο είναι προσαρμοσμένο στις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας και μπορεί προσφέρει πληροφορίες για την κατανόηση των συμπεριφορών μεταξύ της μητέρας και του παιδιού και να δημιουργήσει συνθήκες για την ύπαρξη προσεγγιστικών παρεμβάσεων. Ένας περιορισμός του μοντέλου είναι ότι δεν λαμβάνει υπόψιν του τους περιβαλλοντικούς παράγοντες και εστιάζει στην σχέση μητέρας-παιδιού. ([Reifsnider et al., 2005](#)).

Το μοντέλο «ανάπτυξης του μητρικού ρόλου» εξηγεί το πως δημιουργείται η μητρική ταυτότητα. Οι διαδικασίες που δημιουργούνται κατά την διάρκεια της εγκυμοσύνης αφορούν βιολογικούς, ψυχολογικούς, και κοινωνικούς/ πολιτισμικούς παράγοντες ([Reifsnider et al., 2005](#)).

Η σπουδαιότητα των οικολογικών μοντέλων στις κοινωνικές επιστήμες είναι ότι λαμβάνουν υπόψη το γεγονός ότι η συμπεριφορά αλληλοεπιδρά με το κοινωνικό περιβάλλον ([McLeroy et al., 1988](#)). Η μείωση της θνησιμότητας και της θνητότητας είναι καταστάσεις που μπορούμε να παρέμβουμε μέσω της συμπεριφοράς ([Reifsnider et al., 2005](#)). Για να μπορέσουμε να “ελέγξουμε” την συμπεριφορά θα πρέπει να

εστιάζουμε σε συμπεριφορές οι οποίες βρίσκονται στο ατομικό περιβάλλον του ανθρώπου ([McLeroy et al., 1988](#)). Η κοινωνική οικολογική προσέγγιση δίνει έμφαση στο γεγονός ότι η προαγωγή υγείας θα πρέπει να προσεγγίζεται πολυεπίπεδα εστιάζοντας στις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ατόμων και του κοινωνικού-φυσικού-πολιτικού πλαισίου και όχι μόνο στο ενδοπροσωπικό επίπεδο ([Mehtälä et al., 2014](#)).

Το οικολογικό μοντέλο έχει την δυνατότητα μέσω παρεμβάσεων να επηρεάζει την προαγωγή υγείας με το να εστιάζει σε ατομικούς αλλά και σε κοινωνικούς περιβαλλοντικούς παράγοντες. Εξετάζει την σημασία των παρεμβάσεων εστιάζοντας στην αλλαγή του διαπροσωπικού, οργανωτικού, κοινοτικού και δημόσιας πολιτικής επιπέδου που υποστηρίζουν και διατηρούν μη υγιεινές συμπεριφορές. Σύμφωνα με το μοντέλο οι κατάλληλες αλλαγές στο κοινωνικό περιβάλλον θα επιφέρουν αλλαγές σε ατομικό επίπεδο και η υποστήριξη επιμέρους αλλαγών στον γενικό πληθυσμό είναι απαραίτητη για την δημιουργία περιβαλλοντικών αλλαγών ([McLeroy et al., 1988](#)).

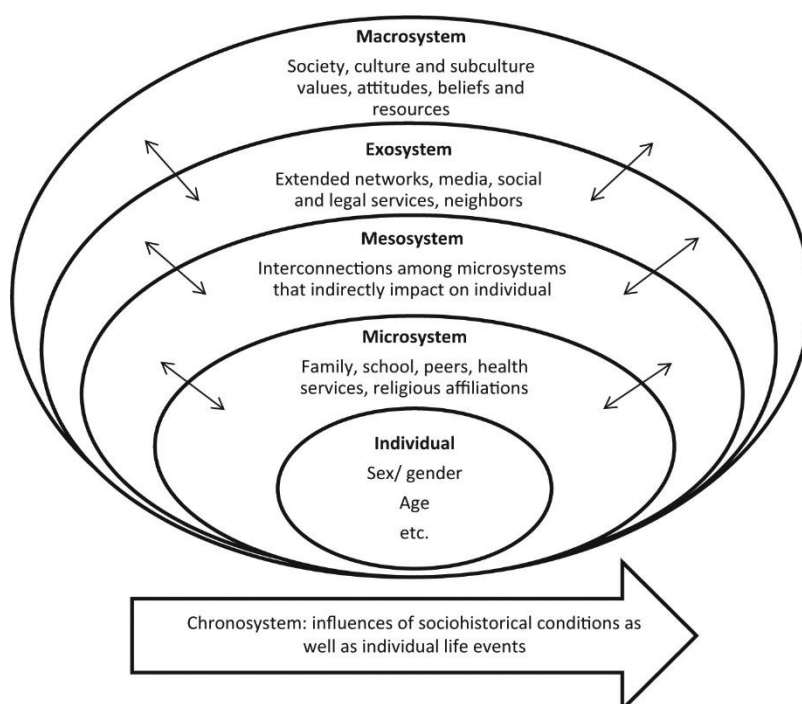
Οι θεωρίες οι οποίες βασίζονται σε ατομικό και διαπροσωπικό επίπεδο είναι τα κύρια εργαλεία για χώρους παρέμβασης όπως τα δημόσια σχολεία και οι κλινικές. Χώροι στους οποίους εμπεριέχονται ολόκληρες κοινότητες η χρήση θεωριών και μοντέλων όσο περισσότερων επιπέδων είναι προτιμότερη για την επίτευξη μακροπρόθεσμων αλλαγών στις συμπεριφορές τις υγείας. Τόσο σε πρακτικό όσο και σε ερευνητικό επίπεδο υπάρχει πλέον ένα εύρος από επιλέξιμες θεωρίες συμπεριφοράς και κοινωνικών επιστημών για την προαγωγή της υγείας δίνοντας την δυνατότητα στον ερευνητή ή στο ιατρικό προσωπικό να επιλέξει την καλύτερη δυνατή για τα μέγιστα αποτελέσματα λαμβάνοντας υπόψιν τις διαφορετικές παραμέτρους κάθε φορά όπως μπορεί να είναι το περιβάλλον που θα πραγματοποιηθεί, ο πληθυσμός κ.α. ([DiClemente et al., 2009](#)).

Μοντέλα τα οποία ανταποκρίνονται σε πραγματικές καταστάσεις εστιάζοντας στα αίτια δίνουν τη δυνατότητα στους ερευνητές να εντοπίσουν ακριβώς τους παράγοντες επίδρασης, να σχεδιάσουν συγκεκριμένους τρόπους παρέμβασης, να τα ενημερώσουν και να εξηγήσουν πως προέκυψαν τα συγκεκριμένα δεδομένα. Επίσης μοντέλα τα οποία είναι προσαρμοσμένα στις πραγματικές συνθήκες της κάθε κοινωνίας και εστιάζουν στην βάση του προβλήματος δίνουν την δυνατότητα να αναλύσουν ένα πολυδιάστατο πρόβλημα, όπως οι ανισότητες στον χώρο της υγείας, οι οποίες μπορούν να προκύπτουν λόγω φύλου, φυλής ή εθνικότητας, εκπαιδευτικού ή οικονομικού επιπέδου, δυσκολία προσέγγισης λόγω κινητικών προβλημάτων, δυσκολία προσέγγισης λόγω απομακρυσμένης πρόσβασης, σεξουαλικές προτιμήσεις,

σε διαχειρίσιμους τομείς που να επιτρέπουν την ανάλυση στοιχείων, δεδομένων και την πιο ξεκάθαρη και ολοκληρωμένη καταγραφή των μεταβλητών. Στον χώρο της υγείας εντοπίζονται συχνά ανισότητες που σχετίζονται με την διάγνωση/ τρόπο αντιμετώπισης του καρκίνου, την ενημέρωση και διαχείριση του διαβήτη, τους εμβολιασμούς, τα ποσοστά βρεφικής θνησιμότητας, τις καρδιαγγειακές παθήσεις, τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, την συχνότητα και σοβαρότητα τραυματισμών, την προσβασιμότητα σε παροχές φροντίδας υγείας, την ηπατίτιδα Β, τον ιό του HIV/AIDS, την φυματίωση και το άσθμα. Όλες αυτές οι καταστάσεις μπορούν να ερμηνευθούν με την βοήθεια των οικολογικών μοντέλων και να εξηγήσουν πως το ατομικό/ οικογενειακό επίπεδο, οι κοινωνικές συναναστροφές, τα χαρακτηριστικά της κοινότητας και η αλληλεπίδραση μαζί της μπορούν να τις διαμορφώσουν ([Reifsnider et al., 2005](#)).

1.2. Οικολογικό μοντέλο Urie Bronfenbrenner

Το οικολογικό μοντέλο (The Ecology of Human Development) του Urie Bronfenbrenner το 1979 έθεσε ένα εννοιολογικό πλαίσιο το οποίο δίνει έμφαση τόσο στην συμπεριφορά όσο και στους ατομικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες ([Golden et al., 2015](#)). Σχεδίασε το οικολογικό μοντέλο ώστε κάθε μικρότερο σύστημα να περιβάλλεται από τα μεγαλύτερα συστήματα ([Reifsnider et al., 2005](#)) (εικόνα 1).

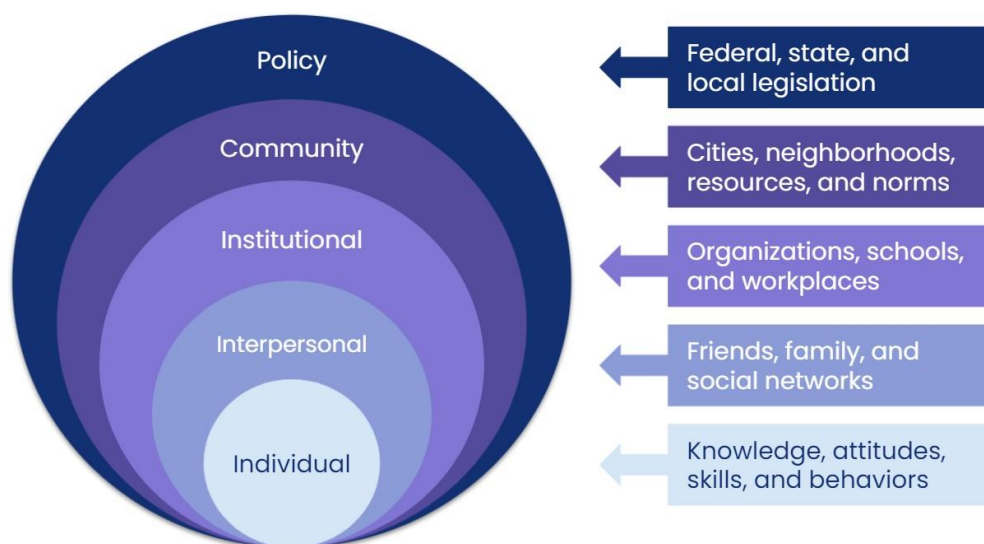
Εικόνα 1, ([Grant & Guerin, 2014](#))

Επεσήμανε την πολυπλοκότητα των ατόμων η οποία αναπτύσσεται μέσα σε ενσωματωμένα συστήματα και διαχώρισε το κοινωνικό περιβάλλον σε επίπεδα ώστε να μπορεί να εστιάσει και να παρέμβει στο κάθε επίπεδο ξεχωριστά. Διέκρινε ότι η συμπεριφορά μπορούσε να επηρεάζει και να επηρεάζεται από πολλαπλά επίπεδα ([Golden et al., 2015](#)). Κάθε υποσύστημα επηρεάζει το ατομικό επίπεδο και κάθε άλλο υποσύστημα ([Wendel et al., 2015](#)). Συγκεκριμένα ο Bronfenbrenner διαχώρισε τις περιβαλλοντικές επιδράσεις στην συμπεριφορά στις ακόλουθες δομές: μικρο-σύστημα, μέσω-σύστημα, έξω-σύστημα και μακρο-σύστημα.

- Το μικροσύστημα αναφέρεται σε αλληλεπιδράσεις πρόσωπο με πρόσωπο, κυρίως της μάνας, σε συγκεκριμένες οικογενειακές καταστάσεις όπως με κάποιο άτομο από το στενό οικογενειακό περιβάλλον και σε ένα άτυπο κοινωνικό δίκτυο, αυτό της οικογένειας.
- Το μεσοσύστημα αναφέρεται στις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των διαφορετικών καταστάσεων στις οποίες εμπλέκεται το ατομικό επίπεδο. Τέτοιες καταστάσεις μπορεί να είναι η ευρύτερη οικογένεια, το σχολείο, το εργασιακό περιβάλλον, οι συνομήλικοι, η εκκλησία. Πολλά μικροσυστήματα δημιουργούν το μεσοσύστημα.
- Το εξωσύστημα αναφέρεται σε επιδράσεις εντός του ευρύτερου κοινωνικού συστήματος στο οποίο εμπεριέχεται το ατομικό χωρίς όμως να υπάρχει άμεση συσχέτιση ([Golden et al., 2015](#)). Μία τέτοια κατάσταση μπορεί να είναι οι υποδομές της κυβέρνησης, το εκπαιδευτικό σύστημα ([Grant & Guerin, 2014](#)) η ανεργία ενός μέλους της οικογένειας, η οποία με την σειρά της επηρεάζει την οικονομική σταθερότητα και επιφέρει αρνητικό κλίμα στο σπίτι.
- Το μακροσύστημα λαμβάνει υπόψιν την οικονομική και πολιτική κατάσταση ([Grant & Guerin, 2014](#)), αναφέρεται σε ήθη, έθιμα, πεποιθήσεις, ιδεολογίες, αξίες, κοινωνικό-οικονομικές καταστάσεις, θρησκευτικά πιστεύω, τρόπο ζωής τα οποία έχουν την δυνατότητα να επηρεάζουν όλα τα υποσυστήματα. Παράδειγμα αποτελεί η άποψη για το τσιγάρο όπως παρουσιάζεται από τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης και η υιοθέτησή της ή όχι μπορεί να επηρεάσει την συμπεριφορά και αλλάζοντας μία στάση μπορεί να επηρεαστεί και οποιοδήποτε άλλο σύστημα ([McLeroy et al., 1988](#)).
- Επίσης ο Bronfenbrenner επισήμανε την διάσταση του χρόνου καθώς ο κάθε άνθρωπος σε ατομικό επίπεδο επηρεάζεται διαφορετικά σε κάθε χρονική στιγμή ([Grant & Guerin, 2014](#)).

1.3. Οικολογικό μοντέλο McLeroy

Εν συνεχεία ο McLeroy το 1988 όρισε το κοινωνικό οικολογικό μοντέλο (Social Ecological Model) για την προαγωγή της υγείας, ώστε να μπορέσει να απεικονίσει αλληλένδετα συστήματα στο ενδοπροσωπικό, διαπροσωπικό, οργανωτικό, κοινοτικό και πολιτικό επίπεδο, που απεικονίζονται ως ομόκεντροι κύκλοι (εικόνα 2).

Εικόνα 2, (Killam, 2021)

Το κοινωνικό – οικολογικό μοντέλο παρέχει ένα πλαίσιο για την κατανόηση των παραγόντων που συμβάλλουν στην προαγωγή και διατήρηση της ποιότητας της υγείας, στην αναγνώριση των θετικών και αρνητικών σημείων των παρεμβάσεων και στην κατανόηση στο πως τα κοινωνικά προβλήματα δημιουργούνται και διατηρούνται μεταξύ των υποσυστημάτων (Wendel et al., 2015).

- Στο ατομικό επίπεδο περιλαμβάνονται οι πεποιθήσεις, οι αξίες, το εκπαιδευτικό υπόβαθρο, οι ικανότητες και άλλοι ατομικοί παράγοντες.
- Στο διαπροσωπικό επίπεδο περιλαμβάνονται οι διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ των ατόμων (Newes-Adeyi et al., 2000), οι επίσημες και ανεπίσημες κοινωνικές υποχρεώσεις, το κοινωνικό πλαίσιο που περιλαμβάνεται ο κάθε άνθρωπος όπως αυτό της οικογένειας, του εργασιακού χώρου και των φίλων (Hu et al., 2021).
- Το οργανωτικό επίπεδο αναφέρεται στο τρόπο οργάνωσης και διαχείρισης του κάθε χώρου που βρίσκεται ο άνθρωπος (Newes-Adeyi et al., 2000). Σε αυτό περιλαμβάνονται το σχολείο, η φοίτηση, το εργασιακό περιβάλλον όπως επίσης οι επιρροές από τους καθηγητές και από τις διοικήσεις των σχολείων.
- Στο επίπεδο της κοινότητας περιλαμβάνεται η διαμόρφωσή της και οι παροχές που

είναι διαθέσιμες και προσβάσιμες ([Hu et al., 2021](#)). Σημαντική είναι η αλληλεπίδραση μεταξύ των οργανισμών και η δυνατότητα συμμετοχής στα κοινά.

- Στο πολιτικό επίπεδο το οποίο περιλαμβάνει την δημιουργία η ακόμα και την τροποποίηση της δημόσιας πολιτικής τόσο σε κοινοτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο ([Hu et al., 2021](#)). Αναφέρεται σε πολιτικές, κανονισμούς που επηρεάζουν την συμμετοχή σε παρεμβάσεις και σε οργανισμούς /ιδρύματα τα οποία είναι σε λειτουργία ([Newes-Adeyi et al., 2000](#)).

Το κοινωνικό οικολογικό μοντέλο παρέχει ένα πλαίσιο ώστε να μπορέσουν να ερμηνευθούν οι παράγοντες που προάγουν και διατηρούν την υγεία και πως αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους, δίνοντας την δυνατότητα να αναγνωριστούν τα συγκεκριμένα σημεία και να υπάρξει ερμηνεία στο πως δημιουργούνται τα κοινωνικά προβλήματα μεταξύ των υποσυστημάτων ([McLeroy et al., 1988](#)). Επίσης με επίκεντρο την ανθρώπινη αλληλεπίδραση μπορεί να χρησιμοποιηθεί ώστε να μελετηθούν σύνθετα κοινοτικά προβλήματα τα οποία προκαλούν ανισότητες στον τομέα της υγείας. Με την βοήθεια του μοντέλου δίνεται η δυνατότητα στους ερευνητές να μελετήσουν τις παραμέτρους των προβλημάτων, να τις κατανοήσουν και με την κατάλληλη καθοδήγηση των επαγγελματιών υγείας να το βελτιώσουν ([Reifsnider et al., 2005](#)).

Αν και ο παγκόσμιος οργανισμός υγείας αναγνωρίζει το γεγονός ότι η διαχείριση των χρημάτων και των διαθέσιμων πόρων μπορούν να διαμορφώσουν τους κοινωνικούς παράγοντες της υγείας, εστιάζουν στις συνθήκες διαβίωσης, εργασίας και ηλικίας και μόνο τα τελευταία χρόνια έχουν αρχίσει τα προγράμματα να λαμβάνουν υπόψιν τους την διαδικασία που καθορίζει αυτές τις συνθήκες ([Golden et al., 2015](#)).

Η προσπάθεια διαμόρφωσης της πολιτικής πρωτοβουλίας και του περιβάλλοντος δεν είναι εύκολη στην πράξη ούτε σίγουρη ως προς τα αποτελέσματα. Για να υπάρχουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα θα πρέπει να υπάρχει διαθέσιμη ενέργεια και χρόνος ώστε να υπάρξουν ενημερωμένες πολιτικές, να διαμορφωθεί το κοινοτικό περιβάλλον και να δημιουργηθούν πρωτοβουλίες στο πλαίσιο της κοινότητας. Είτε μεμονωμένα ο καθένας ή σε οργανωμένες ομάδες είτε οι υπεύθυνοι πολιτικής χάραξης σε συνεργασία με κοινωνικούς φορείς πρέπει να συνεργαστούν για να δημιουργηθούν αντίστοιχες πρωτοβουλίες ([Golden et al., 2015](#)).

Το κοινωνικό οικολογικό μοντέλο θεωρείται από τις πιο αποτελεσματικές μεθόδους στην δημιουργία προγραμμάτων Προαγωγής Υγείας ([McLeroy et al., 1988](#)). Η εμπιστοσύνη της επιστημονικής κοινότητας στην αποτελεσματικότητα του

οικολογικού μοντέλου χρησιμοποιώντας το όλο και πιο συχνά έχουν καταφέρει να δημιουργήσουν συνθήκες αλλαγής Πολιτικής και η σημασία της βελτίωσης των περιβαλλοντικών παραγόντων όπως οι συνθήκες διαβίωσης, εργασίας και ψυχαγωγίας να βρίσκονται στο επίκεντρο τις τελευταίες δεκαετίες ([Golden et al., 2015](#)).

2. Μέθοδοι

2.1. Μεθοδολογία αναζήτησης

Η παρούσα διερευνητική ανασκόπηση είχε στόχο να αναζητήσει δημοσιεύσεις στις οποίες γίνεται ρητή αναφορά στον τίτλο και την περίληψη η οικολογική προσέγγιση σε παρεμβάσεις / προγράμματα Προαγωγής Υγείας. Συγκεκριμένα, η αναζήτηση της βιβλιογραφίας πραγματοποιήθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2023. Οι μηχανές αναζήτησης των άρθρων ήταν οι PubMed και Scopus. Ένας από τους περιορισμούς ήταν να συμπεριληφθούν άρθρα της τελευταίας πενταετίας με σκοπό να βρεθούν οι πιο επικαιροποιημένες βιβλιογραφικές αναφορές. Επίσης, η βιβλιογραφία που αναζητήθηκε έπρεπε να είναι γραμμένη στην Αγγλική γλώσσα. Για την στρατηγική αναζήτησης χρησιμοποιήθηκε μία λίστα από όρους και λέξεις κλειδιά όπως “ecological model”, “ecological approach”, “ecological perspective”, και “health promotion”.

Στην PubMed χρησιμοποιήθηκε η παρακάτω στρατηγική αναζήτησης (“ecological model”[tiab] OR “ecological perspective”[tiab] OR “ecological approach”[tiab]) AND “health promotion”[tiab] ενώ στην Scopus (“ecological model” OR “ecological perspective” OR “ecological approach”) AND “health promotion” με τα αντίστοιχα φίλτρα για τίτλο και περίληψη. Η διαδικασία επιλογής των μελετών ακολούθησε τις οδηγίες του PRISMA 2020 ([Page et al., 2021](#)).

2.2. Κριτήρια επιλεξιμότητας και αποκλεισμού

Τα κριτήρια που επιλέχθηκαν ήταν τα ακόλουθα: 1) να είναι διαθέσιμη η πλήρης πρόσβαση στο κείμενο, 2) να είναι ανασκοπήσεις και συστηματικές ανασκοπήσεις, 3) στα άρθρα να γίνεται ρητή αναφορά στο οικολογικό μοντέλο στον τίτλο και στην περίληψη, 4) να είναι γραμμένα στα αγγλικά, 5) να είναι δημοσιευμένα την τελευταία πενταετία, 6) να βρίσκονται στις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων είτε της Medline είτε της Elsevier.

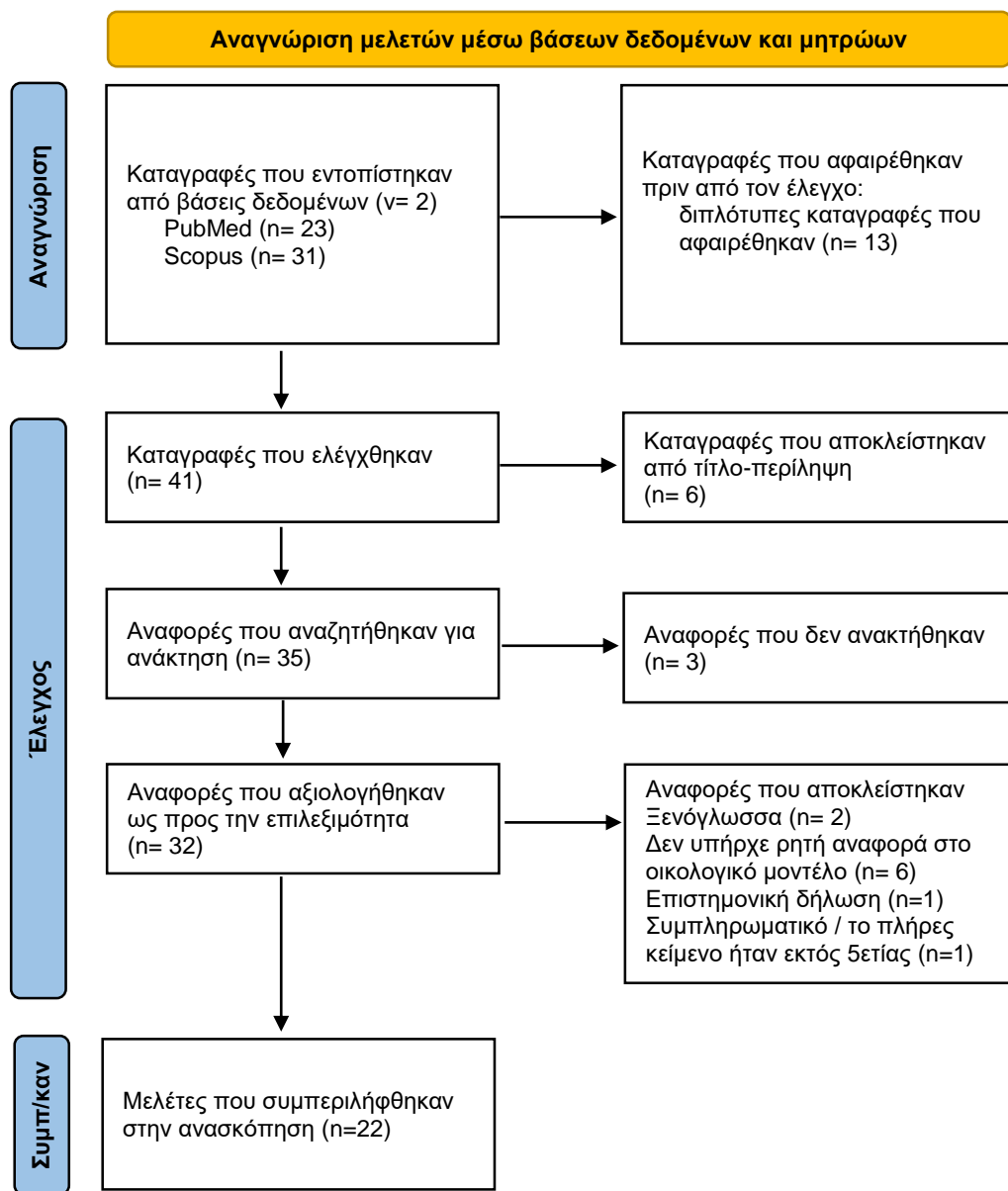
Τα κριτήρια αποκλεισμού ήταν: 1) να μην υπάρχει πρόσβαση στο πλήρες κείμενο, 2) να μην είναι δημοσιευμένο στην Αγγλική γλώσσα, 3) να είναι δημοσιευμένα περισσότερο από 5 χρόνια, 4) να μην είναι ανασκόπηση ή διερευνητική ανασκόπηση, 5) βιβλία, κλινικές δοκιμές, meta-analysis, τυχαιοποιημένες κλινικές δοκιμές, 6) να μη γίνεται ρητή αναφορά στον τίτλο και την περίληψη αλλά αδρή αναφορά στο οικολογικό μοντέλο.

3. Αποτελέσματα

3.1. Αναζήτηση βιβλιογραφίας

Από την αναζήτηση των δύο ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων (Medline και Elsevier) προέκυψαν 54 άρθρα με βάση τα προκαθορισμένα κριτήρια επιλεξιμότητας και αποκλεισμού. Οι διπλότυπες καταγραφές που επιλέχθηκαν μέσω του λογισμικού Zotero για αφαίρεση ήταν 13. Από τα 41 άρθρα τα έξι αποκλείστηκαν από την ανάγνωση του τίτλου και της περίληψης. Επίσης τρία άρθρα ήταν κλειδωμένα και δεν μπόρεσε να ανακτηθεί το πλήρες κείμενο. Από τα 32 άρθρα ένα ήταν στην Γερμανική και ένα στην Γαλλική γλώσσα. Ένα ήταν συμπληρωματικό από παλαιότερη δημοσίευση, καθώς επίσης ένα ήταν επιστημονική δήλωση. Τέλος σε έξι άρθρα διαβάστηκε το πλήρες κείμενο χωρίς να γίνεται ρητή αναφορά στο οικολογικό μοντέλο με αποτέλεσμα να μην υπάρχει η δυνατότητα να αντληθούν αξιολογικά δεδομένα. Μετά από την διαδικασία επιλογής στην διερευνητική ανασκόπηση συμπεριλήφθηκαν 22 άρθρα.

Η διαδικασία επιλεξιμότητας της παρούσας διερευνητικής ανασκόπησης αναπαρίσταται στην Εικόνα 3.

Εικόνα 3, Διάγραμμα ροής παρούσας διερευνητικής ανασκόπησης PRISMA

2020

Ο πίνακας 1 συνοψίζει τα χαρακτηριστικά των μελετών και σχεδιάστηκε με την χρήση του λογισμικού δημιουργίας υπολογιστικών φύλλων «Microsoft Excel» (MS Excel Spreadsheet) παρατίθεται παρακάτω.

Πίνακας 1: Μελέτες της παρούσας διερευνητικής ανασκόπησης

ΤΙΤΛΟΣ	ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ	ΕΤΟΣ	ΟΝΟΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
An article of workplace wellness audit tools assessing physical activity and sedentary behaviour	Christina C. Loitz , Erin Gorman , Soulтана Macridis , Marcus Vaska	2021	Health Promotion Journal of Australia	Διερευνητική ανασκ, 14 βάσεις δεδομένων Medline, PsycInfo, Amicus, Canada Mortgage and Housing Corporation, Evidence for Policy and Practice Information and Coordinating Centre, Statistics Canada, WHOLIS, health-evidence.ca 69 ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων Εργαλεία: RefWorks bibliographic management program, λίστες ελέγχου, ερωτηματολόγια	Το κοινωνικό-οικολογικό μοντέλο εστίαζε κυρίως στις Πολιτικές και στις Περιβαλλοντικές επιρροές	Εντοπίστηκε ένα κενό ως προς τα εργαλεία και τους πόρους που αξιολογούν και υποστηρίζουν τις οργανωτικές αλλαγές
A Systematic Review of Health Promotion Programs to Improve Nutrition for people with intellectual Disability	Sarah Dean , Josephine Marshall , Erin Whelan , Jo Watson , Christina Zorbas , Adrian J. Cameron	2021	Current Nutrition Reports	Διερευνητική ανασκ. (Prisma), 12 βάσεις δεδομένων: Medline, Embase, Academic Search Complete, CINAHL, Education Source, Eric, Global Health, Health Policy Reference Centre, Health Source, Consumer; Health Source, Academic/Nursing, APA PsycINFO, SocINDEX. Εργαλείο: Endnote X9.3.3, Software Covidence για διαλογή, Εργαλείο για ποιοτική αξιολόγηση ποσοτικής μελέτης: Effective Public Health Practice Project (EPHPP)	Οι παρεμβάσεις στο φυσικό περιβάλλον είχαν τα θετικότερα αποτελέσματα. Οι παρεμβάσεις που στόχευαν σε πάνω από ένα επίπεδο του οικολογικού μοντέλου ήταν πιο αποδοτικές	Ανάγκη για όχι μόνο εξατομικευμένες παρεμβάσεις αλλά και σε ευρύτερο επίπεδο. Σημαντική είναι η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων του οικολογικού μοντέλου

ΤΙΤΛΟΣ	ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ	ΕΤΟΣ	ΟΝΟΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
A systematic review of factors that influence food store owner and manager decision making and ability or willingness to use choice architecture and marketing mix strategies to encourage healthy consumer purchases in the United States, 2005-2017	Bailey Houghtaling, Elena L. Serrano, Vivica I. Kraak, Samantha M. Harden, George C. Davis, Sarah A. Misyak	2019	International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity	Διερευνητική ανασκ. (Prisma), 5 ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων: ABI/ Inform, CINAHL, PubMed, PsycINFO, Web of Science, + Google Scholar Εργαλεία: PROSPERO, CRD42016042170, MMCA EndNote, Cochrane Collaboration's Tool for Assessing Risk of Bias, Critical Appraisal Skills Programme (CASP)	Το οικολογικό μοντέλο ώθησε τους ανθρώπους που ασχολούνται με το λιανεμπόριο ώστε να εφαρμόσουν τεχνικές μάρκετινγκ με σκοπό οι καταναλωτές να οδηγούνται σε περισσότερο υγιεινές διατροφικές επιλογές	Η προθυμία ή η ικανότητα υποστήριξης υγιεινών τροφίμων και ποτών των ανθρώπων που ασχολούνται με το λιανεμπόριο στα καταστήματά τους επηρεάζεται από πολλαπλούς κοινωνικούς-οικολογικούς παράγοντες. Χρειάζονται παρεμβάσεις οι οποίες να εστιάζουν στον καταναλωτή δίνοντας όμως την δυνατότητα για ανάπτυξη κέρδους στα μαγαζιά των ανθρώπων που ασχολούνται με το λιανεμπόριο
A systematic review of interventions to promote HPV vaccination globally	Cam Escofery, Courtney Petagna, Christine Agnone, Stephen Perez, Lindsay B. Saber, Grace Ryan, Meena Dhir, Swathi Sekar, Katherine A. Yeager, Caitlin B. Biddell, Purnima Madhivanan, Stephanie Lee, Amanda S. English, Lara Savas, Eliza Daly, Thuy Vu Maria E. Fernandez	2023	BMC Public Health	Διερευνητική ανασκ. (Prisma), 6 βάσεις δεδομένων: Medline, CINAHL, Embase, Web of Science, Cochrane Reviews, Scopus. Σύνθεση αποτελεσμάτων: Community Guide and the Walling et al, Η ποιοτική αξιολόγηση έγινε με το χρήση του NCI Quality rating assessment	Το 92.5% των παρεμβάσεων αξιολογήθηκαν ως καλές, αν και στην πλειονότητά τους η παρέμβαση ήταν σε ένα μόνο επίπεδο του οικολογικού μοντέλου και το 0.75% των παρεμβάσεων ως ανεπαρκείς. Μόνο το 1/3 των παρεμβάσεων χρησιμοποίησε κάποιο μοντέλο θεωρητικού υπόβαθρου. Υπήρξε μεγάλη ετερογένεια στην έρευνα ώστε να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα	Περίπου το 25% των παρεμβάσεων δεν ανέφεραν τα εμπόδια και τους διευκολυντικούς παράγοντες γεγονός που δυσκολεύει στην κατανόηση της εφαρμογής, προσαρμογής αλλά και υιοθέτησής του σε διαφορετικές καταστάσεις
Barriers and facilitators of sport and physical activity for Aboriginal and Torres Strait Islander children and adolescents: a mixed study	Tamara May, Amanda Dudley, James Charles, Kate Kennedy, Ana Mantilla, Jane McGillivray, Keane Wheeler, Hope Elston, Nicole J. Rinehart	2020	BMC Public Health	Διερευνητική ανασκ. (Prisma), 9 βάσεις δεδομένων: CINAHL, Cochrane, Embase, ERIC, Medline, Prospero, PsycINFO, PubMed, Scopus, SPORTDiscus Εργαλεία Mixed Methods Appraisal Tool (MMAT)	Το φύλο και η γεωγραφική τοποθεσία (έλλειψη προγραμμάτων σε απομακρυσμένες περιοχές) σχετικά με την σωματική δραστηριότητα επηρεάζονται άμεσα από τους περιβαλλοντικούς κοινοτικούς και πολιτικούς παράγοντες. Το ατομικό (χαμηλή αυτοεκτίμηση/ έλλειψη κινήτρου/ χρόνος) και κοινοτικό επίπεδο ήταν κυρίως ανασταλτικοί παράγοντες ενώ το ατομικό επίπεδο με διαπροσωπική (αν υπήρχαν ενεργά μέλη στην οικογένεια) και κοινοτική προσέγγιση είχε θετική επίδραση	Η συμμετοχή σε αθλητική δραστηριότητα μπορεί να έχει θετικές επιπτώσεις τόσο στην κοινωνική όσο και στην συναισθηματική ανάπτυξη. Περαιτέρω μελέτες πρέπει να πραγματοποιηθούν ώστε να συμπεριληφθεί όλος ο πληθυσμός της μελέτης

ΤΙΤΛΟΣ	ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ	ΕΤΟΣ	ΟΝΟΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Community Interventions to Promote Mental Health and Social Equity	Enrico G. Castillo, Roya Ijadi-Maghsoodi, Sonya Shadravan, Elizabeth Moore, Michael O. Mensah, Mary Docherty, Maria Gabriela Aguilera Nunez, Nicolás Barcelo, Nichole Goodsmith, Laura E. Halpin, Isabella Morton, Joseph Mango, Alanna E. Montero, Sara Rahmanian Koushkaki, Elizabeth Bromley, Bowen Chung, Felica Jones, Sonya Gabrielian, Lillian Gelberg, Jared M. Greenberg, Ippolytos Kalofonos, Sheryl H. Kataoka, Jeanne Miranda, Harold A. Pincus, Bonnie T. Zima, Kenneth B. Wells	2019	Current Psychiatry Reports	Ανασκόπηση Peer reviewed medical journals Εργαλεία: FRIENDS	Οι παρεμβάσεις σε κοινοτικό επίπεδο φαίνεται να έχουν ισχυρή επίδραση σε κάθε επίπεδο του οικολογικού μοντέλου. Επισημαίνεται η σημασία της αντιμετώπισης των κοινωνικών ανισοτήτων με σκοπό την βελτίωση της ψυχικής υγείας σε κοινότητες που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους	Οι μελέτες υποδεικνύουν τη σημασία της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης με σκοπό την καλύτερη δυνατή διατήρηση των μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων και την ανάγκη για τον ανασχεδιασμό της Πολιτικής προσέγγισης για τη στήριξη της υγειονομικής περιθάλψης στην κοινότητα
Delineating the geographic context of physical activities: A systematic search and scoping review of the methodological approaches used in social ecological research over two decades	Tiina Rinne, Anna Kajosaari, Maria Soderholm, Paivi Berg, Arto J. Pesola, Melody Smith, Marketta Kytta	2022	Health and Place	Διερευνητική ανασκ. (Prisma), 3 βάσεις δεδομένων: Scopus, Web of Science (WoS), PubMed Εργαλείο: Geographic Ecological Momentary Assessment (GEMA)	Οι μελέτες που μπορούν να συνδυάσουν τόσο αντικειμενικές όσο και υποκειμενικές προσεγγίσεις μπορούν να προσφέρουν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα για την έρευνα της Προαγωγής Υγείας, τις παρεμβάσεις και την χάραξη Πολιτικής. Επίσης μελέτες που χρησιμοποιούν περισσότερα επίπεδα της οικολογικής προσέγγισης δεν καταλήγουν σε ολοκληρωμένες προσεγγίσεις	Ανάγκη για καταγραφή των παρεμβάσεων και των επιπέδων του κοινωνικού-οικολογικού μοντέλου που εφαρμόζεται ώστε να μπορεί να αξιολογείται πιο σωστά η επίδρασή του

ΤΙΤΛΟΣ	ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ	ΕΤΟΣ	ΟΝΟΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Ecological Approaches to Teen Pregnancy Prevention: An Examination of Evidence-Based Interventions	Whitney Garney, PhD, MPH, Kelly Wilson, PhD, MCHES, Jordan Nelson, MPH, Daenuka Muraleetharan, MS, Kenneth McLeroy, PhD, MS, Dawn-Marie Baletka, PhD	2019	Health Promotion Practice	Ανασκόπηση, 2 βάσεις δεδομένων: CDC (Center for Disease Control) /OAH (Office of the Assistant Secretary for Health) Εργαλείο: TPP program (Teen Pregnancy Prevention)	Η πλειονότητα των προγραμμάτων αναφερόταν σε συγκεκριμένο πληθυσμό εφήβων, κυρίως σε ατομικό και διαπροσωπικό επίπεδο, και ελάχιστα σε συνδυασμό με τους γονείς τους. Οι αξιολογήσεις των προγραμμάτων πραγματοποιήθηκαν μετά από 1 μέρα έως 4 χρόνια. Ενώ τα προγράμματα αξιολογήθηκαν θετικά υπάρχει έλλειψη πληροφορίας σε μακροπρόθεσμα αποτελέσματα	Από την έρευνα προκύπτει σοβαρή έλλειψη στην εφαρμογή του κοινωνικο-οικολογικού μοντέλου σε επίπεδο οργάνωσης, κοινότητας και πολιτικής. Από τα δεδομένα που έχουν συλλεχθεί θα πρέπει να αξιολογούνται όλες οι πληροφορίες με σκοπό την ορθότερη αξιολόγηση των προγραμμάτων
Effectiveness of Peer-Led Wellbeing Interventions in Retirement Living	Lilian Barras, Maik Neuhaus, Elizabeth V. Cyarto, Natasha Reid	2021	International journal of environmental research and public health	Διερευνητική ανασκ. (Prisma), 3 βάσεις δεδομένων: Embase, Medline, PubMed Εργαλεία: Consolidated Standards Of Reporting Trials (CONSORT), Risk of Bias 2 (RoB2) for RCTs	Οι συνομήλικοι βοήθησαν στην προώθηση και διατήρηση των προγραμμάτων σε ενήλικες άνω των 60 ετών. Οι παρεμβάσεις με τα καλύτερα αποτελέσματα ήταν αυτές με την περισσότερη σωματική δραστηριότητα. Η παρέμβαση που στόχευε σε περιβαλλοντικές και πολιτικές αλλαγές είχαν μακροχρόνια θετικά αποτελέσματα	Η εκπαίδευση των συνομήλικων, οι κινητοποιητικές συνεντεύξεις και η επιλογή στις δραστηριότητες είναι καθοριστικοί παράγοντες. Επίσης χρειάζεται οι παρεμβάσεις να έχουν διάρκεια πάνω από 6 μήνες και να εστιάζουν σε πολλαπλά επίπεδα (πολιτική-τρόπος ζωής)
Exploring Multilevel Workplace Tobacco Control Interventions	Reilly Parkinson, MPH, BHSc Geneviève Jessiman-Perreault, PhD, MSc, BA, Nicole Frenette, MSW, BA, Lisa K. Allen Scott, PhD, MBT, BSc	2022	Workplace health & safety	Διερευνητική ανασκ. (Prisma), 8 βάσεις δεδομένων: MEDLINE (Ovid), PsycINFO, Cochrane Library, PubMed, PubMed Central, CINAHL, MEDLINE (Ebsco), Psychology & Behavioral Sciences Collection Εργαλείο: προσαρμόσανε τις πληροφορίες στο Social Ecological Model- McLeroy	Οι περισσότερες παρεμβάσεις αναφέρονταν στα 3 πρώτα επίπεδα του οικολογικού μοντέλου. Υπήρξε μία παρέμβαση σε επίπεδο κοινότητας και σε πολιτικής προσέγγισης. Το οικονομικό κίνητρο σε χαμηλού μορφωτικού και οικονομικού επιπέδου συμμετέχοντες φάνηκε να έχει αποδοτικό αποτέλεσμα.	Θα πρέπει να δημιουργηθούν προγράμματα παρέμβασης που να στοχεύουν σε όσο το δυνατόν περισσότερα επίπεδα του οικολογικού μοντέλου αν όχι και στα 5. Για να έχει ακόμα μεγαλύτερη αποδοχή η παρέμβαση θα πρέπει να αξιολογηθούν τα χαρακτηριστικά του κάθε συμμετέχοντα

ΤΙΤΛΟΣ	ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ	ΕΤΟΣ	ΟΝΟΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Facilitators and barriers to condom use among Filipinos	Ryan Q. De Torres	2020	Health promotion perspectives	<p>Διερευνητική ανασκ. (Prisma), 5 ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων: CINAHL, JSTOR, PubMed, SagePub, ScienceDirect</p> <p>Εργαλείο: Joanna Briggs Institute's Critical Appraisal</p> <p>Οι περισσότερες παρεμβάσεις χρησιμοποίησαν ποσοτικές μεθόδους. 2 χρησιμοποίησαν ποιοτικές μεθόδους (ήμι-δομημένες συνεντεύξεις/ ομάδες εστίασης)</p>	<p>Ενδοπροσωπικό: αντίληψη του κινδύνου/ θετική στάση στην χρησιμοποίησή του- αίσθημα έλλειψης ευχαρίστησης/ μη αντίληψη του κινδύνου Διαπροσωπικό: εκπαίδευση, ενημέρωση και υποστήριξη από συνομήλικους/ χαμηλό επίπεδο επικοινωνίας με τους γονείς- λανθασμένη πληροφόρηση από συνομήλικους</p> <p>Θεσμικό: η θετική στάση του διευθυντή, η πληροφόρησή του και η εκπαίδευσή του/ έλλειψη σεξουαλικής αγωγής και πρόγραμμα σπουδών για τον HIV στο σχολείο. Κοινωνικό: πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας/ απαγόρευση της θρησκείας στην χρησιμοποίησή του</p> <p>Πολιτικό: δημοτικές διατάξεις ώστε να χορηγηθεί κάρτα Υγείας /υψηλές οι τιμές τους</p>	Χρειάζεται συνεργασία, ευαισθητοποίηση από την Πολιτεία και εξειδικευμένη προσέγγιση στον πληθυσμό. Είναι απαραίτητες προϋποθέσεις ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις αποδοχής και να διατηρηθούν και στο μέλλον τα θετικά αποτελέσματα των παρεμβάσεων
Factors associated with caregiving appraisal of informal caregivers	Shanshan Wang MMed, Lecturer, Daphne Sze Ki Cheung PhD, Assistant Professor, Angela Yee Man Leung PhD, Associate Professor, Patricia M. Davidson PhD, MEd, RN, FAAN, Professor	2020	Journal of clinical nursing	<p>Διερευνητική ανασκ. (Prisma), 8 ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων: PubMed, EMBASE, CINAHL, PsycINFO, Social Sciences Citation Index, Scopus, CNKI, Wanfang</p> <p>Εργαλεία: Cross sectional studies were assessed using Cummings and Estabrook's (2003) Quality Assessment and Validity Tool for Correlational Studies, Critical Appraisal Skills Programme (CASP) Cohort Study Checklist (Critical Appraisal Skills Programme, 2017) was used to assess the studies that included longitudinal designs.</p>	<p>Η αξιολόγηση έγινε σε 3 επίπεδα: Ατομικό/ Διαπροσωπικό/ Κοινωνικό και σε τροποποιήσιμους (ενεργοί συντελεστές) και μη-τροποποιήσιμους παράγοντες (συγχετικοί παράγοντες). Υπάρχουν ασυνέπειες στην αξιολόγηση της φροντίδας</p>	Προτάθηκαν αντίστοιχες διαδραστικές προσεγγίσεις των τριών επιπέδων των παραγόντων για να ληφθούν υπόψη σε νοσηλευτική έρευνα, πρακτική και χάραξη πολιτικής παγκοσμίως

ΤΙΤΛΟΣ	ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ	ΕΤΟΣ	ΟΝΟΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Factors influencing healthcare seeking in patients with dengue	Tze Chang Ng, Chin Hai Teo, Jia Yong Toh, Adam G. Dunn, Chirk Jenn Ng, Tan Fong Ang, Adina Abdullah, Ayesah Syed, Hooi Min Lim, Kathleen Yin, Chee Sun Liew	2021	Tropical Medicine and International Health	Διερευνητική ανασκ. (Prisma), 5 βάσεις δεδομένων: PubMed, EBSCO's CINAHL Complete, EBSCO's Psychology and Behavioral Sciences Collection, Web of Science, Scopus Εργαλεία: Population, Intervention, Control and Outcome (PICO), PubReMiner, Cermine, Joanna Briggs Institute's (JBI) Critical Appraisal Tools for Risk of Bias EndNote 20 (for duplicates) Abstrackr (for de-duplicates)	4 τομείς επηρεάζουν την αναζήτηση υγειονομικής περίθαλψης: ατομικός, διαπροσωπικός/ οργανωτικός/ κοινοτικός. Σε επίπεδο πολιτικής δεν υπήρχε αναφορά. Οι περισσότεροι αναφερόμενοι παράγοντες είναι η γνώση για τον δάγκειο πυρετό και η πρόσβαση/ ποιότητα της υγειονομικής περίθαλψης.	Η ανασκόπηση επιβεβαίωσε τους γνωστούς παράγοντες υπογράμμισε όμως και την σπουδαιότητα παραγόντων αναλόγως αν έχουμε πληροφορίες για αυτούς ή όχι. Τα αποτελέσματα μπορούν να αξιολογηθούν από του υπεύθυνους χάραξης Πολιτικής ώστε στην διεξαγωγή αξιολόγησης αναγκών να γνωρίζουν τους τομείς στους οποίους θα εστιάσουν.
Factors Influencing Implementation, Sustainability and Scalability of Healthy Food Retail Interventions	Adyya Gupta, Laura Alston, Cindy Needham, Ella Robinson, Josephine Marshall, Tara Boelsen-Robinson, Miranda R. Blake, Catherine E. Huggins, Anna Peeters	2022	Nutrients	Διερευνητική ανασκ. (Prisma), 4 βάσεις δεδομένων: PubMed, Scopus, Embase, Web of Science Εργαλείο: Social Ecological Model Risk of Bias in Systematic reviews (ROBIS)	Υπήρξε σαφή καταγραφή των παραγόντων που επηρεάζουν την εφαρμογή των παρεμβάσεων σε κάθε επίπεδο ξεχωριστά (ατομικό/ διαπροσωπικό/ περιβαλλοντικό). Υπάρχει περιορισμένη πληροφορία για να καταλάβουμε ποιοι παράγοντες συνεισφέρουν στην διατήρηση και στην αναβάθμιση των παρεμβάσεων	Για την δυνατότητα της εφαρμογής αλλά και της διατήρησης των παρεμβάσεων θα πρέπει να στοχεύουν σε πολλαπλά επίπεδα του οικολογικού μοντέλου. Επίσης σημαντικός παράγοντας είναι η κατανόηση των πληροφοριών εκ μέρους των πωλητών λιανικής για την διατήρηση αλλά και την αναβάθμιση των παρεμβάσεων
Harm reduction as an approach to ethical nursing care of people who use illicit substances: an integrative literature review of micro and meso influences.	Cassandra (Sammy) Iammarino, Bernadette (Bernie) Pauly	2021	Drugs: Education, Prevention and Policy	Ανασκόπηση, 3 βάσεις δεδομένων: Cumulative Index of Nursing and Allied Health Literature (CINAHL), PubMed, and PsycINFO, Εργαλεία: Beck's criteria/ποιοτικά, Kline & Singh's- ποσοτικά	Απαραίτητες είναι οι αλλαγές σε κάθε επίπεδο με σκοπό την μείωση της βλάβης στη νοσηλευτική πρακτική. Προσοχή πρέπει να δοθεί στην σωστή κατανομή των πόρων συμπεριλαμβανομένων των καθοριστικών παραγόντων για την χρήση των ναρκωτικών και των επιπτώσεών τους στην πολιτική της υγείας	Πρέπει να σημειωθεί ότι εκτός από τις ατομικές και διαπροσωπικές αλλαγές πολύ σημαντικό είναι το νοσηλευτικό προσωπικό να υποστηρίζεται από θεσμούς και πολιτικές οι οποίοι να συμβαδίζουν στην πράξη με την αρχή της μείωσης της βλάβης και της κατάλληλης φροντίδας

ΤΙΤΛΟΣ	ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ	ΕΤΟΣ	ΟΝΟΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Men's Involvement in Sexual and Reproductive Health Care and Decision Making in the Philippines	Alexa E. Lantieri, Michelle A. Rojas, Cristina Bisson, Elizabeth Fitch, Amanda Woodward, Eleanor L. Stevenson	2022	American journal of men's health	Διερευνητική ανασκ. (Prisma), 4 βάσεις δεδομένων: PubMed, EMBASE, CINAHL (via EBSCO), Global Health (via EBSCO) Εργαλεία: Johns Hopkins Nursing Evidence-Based Practice, Evidence Rating Scale	Δεν βρέθηκαν μελέτες που να έχουν επίδραση στην νομοθεσία και στο επίπεδο της Πολιτικής. Σημαντική επίδραση έχουν οι θρησκευτικές πεποιθήσεις, η οικονομική δυνατότητα, το κοινωνικό επίπεδο και η ατομική γνώση. Από την έρευνα προκύπτει ότι δεν υπάρχει συμμετοχή των ανδρών σε δράσεις σε Πολιτικό επίπεδο. Χρειάζεται περισσότερη ενημέρωση για την πλήρη κατανόηση της ευθύνης των ανδρών.	Οι ερευνητές και οι υπεύθυνοι χάραξης Πολιτικής έχουν επισημάνει την ανάγκη για την συμμετοχή των ανδρών στα προγράμματα. Η συμμετοχή τους κρίνεται απαραίτητη σε όλα τα επίπεδα του οικολογικού μοντέλου
Physical Activity Promotion: Highlights from the 2018 Physical Activity Guidelines Advisory Committee Systematic Review	Abby C. King, Melicia C. Whitt-Glover, David X. Marquez, Matthew P. Buman, Melissa A. Napolitano, John Jakicic, Janet E. Fulton, Bethany L. Tennant	2019	Medicine and Science in Sports and Exercise	Διερευνητική ανασκ. (Prisma), 3 βάσεις δεδομένων: PubMed, CINAHL, Cochrane, + high quality reports	Μόνο μία έρευνα βρέθηκε η οποία εστίαζε σε πολιτικές ενέργειες. Σε επίπεδο κοινότητας αν και υπάρχουν αρκετές παρεμβάσεις ελάχιστες είναι αυτές οι οποίες έχουν ουσιαστική προσέγγιση με τα μέλη της κοινότητας σε βάθος χρόνου	Η παρέμβαση που προσεγγίζεται από περισσότερα επίπεδα του οικολογικού μοντέλου και έχει μεγαλύτερη διάρκεια, ένταση, συχνότητα έχει περισσότερες πιθανότητες να συνεχίσει να εφαρμόζεται
Prevention of Sexual Violence in sport: A Socioecological Review	Jeffrey J. Milroy, DrPH, Katie Hanna, MEd, Tori VandeLinde, MPH, David S. Lee, MPH	2022	Journal of interpersonal violence	Ανασκόπηση, Συμπεριλήφθηκε η γκρίζα βιβλιογραφία (Google Search, publicly accessible websites) 2 βάσεις δεδομένων: EBSCO, PsycINFO	Χρειάζεται οι παρεμβάσεις να εστιάζουν σε περισσότερα επίπεδα του οικολογικού μοντέλου (συνεργασία όσο των δυνατών περισσότερων φορέων ειδικοί στον σχεδιασμό προγραμμάτων-αθλητικοί οργανισμοί- κρατική ηγεσία). Λίγα ήταν τα προγράμματα που στόχευαν σε παιδιά μικρότερης ηλικίας. Σημαντική είναι η υλοποίηση, αξιολόγηση και διάδοση των αποτελεσμάτων να γίνεται μέσα από τους ίδιους τους αθλητικούς οργανισμούς. Οι περισσότερες δράσεις θα πρέπει να μην στοχεύουν μόνο στην πρόληψη από πλευράς θύματος αλλά και στην ίδια την πράξη	Η σεξουαλική κακοποίηση παραμένει ένα σημαντικό ζήτημα στον χώρο του αθλητισμού. Πρέπει να υπάρξει Πολιτική βούληση και ολοκληρωμένες συνεργασίες ώστε να έχουν απήχηση τα προγράμματα. Οι αθλητικοί οργανισμοί πρέπει να το θέσουν σε προτεραιότητα, και στις μικρότερες ηλικίες, και να συνεργάζονται με ειδικούς φορείς ώστε να καθοδηγούνται μεθοδικά για όσο το δυνατόν καλύτερα αποτελέσματα

ΤΙΤΛΟΣ	ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ	ΕΤΟΣ	ΟΝΟΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Promoting the health of refugee women: a scoping literature review incorporating the social ecological model	Maren M. Hawkins, Marin E. Schmitt, Comfort Tosin Adebayo, Jennifer Weitzel, Oluwatoyin Olukotun, Anastassia M. Christensen, Ashley M. Ruiz, Kelsey Gilman, Kyla Quigley, Anne Dressel Lucy Mkandawire-Valhmu	2021	International Journal for Equity in Health	Ανασκόπηση, 7 βάσεις δεδομένων: Google Scholar, JSTOR, Global Health, PubMed, CINAHL, Sociological Abstracts, Social Service Abstracts βιβλία, κυβερνητικές ιστοσελίδες, 1 επαγγελματική ιστοσελίδα νοσηλευτικής	Οι παράγοντες που διαιωνίζουν τις ανισότητες στην υγεία μεταξύ των γυναικών προσφύγων περιλαμβάνουν ατομικούς, διαπροσωπικούς, οργανωτικούς και κοινοτικούς παράγοντες και ως εκ τούτου διαφορετικά επίπεδα απαιτούν διαφορετικές προσεγγίσεις	Αρνητική επίδραση στην υγεία των προσφύγων είναι η ύπαρξη βίας, η έλλειψη κοινωνικής υποστήριξης και η περιορισμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας. Με την κατάλληλη (ήθη/έθιμα) προσέγγιση των γυναικών και την προσεκτική και συνεχή καθοδήγησή τους, τους δίνεται η δυνατότητα να νιώσουν ασφαλείς, να ενημερωθούν, να συμμετέχουν και να εμπιστευτούν τα συστήματα υγείας.
Protecting pregnant people & infants against influenza: A landscape review of influenza vaccine hesitancy during pregnancy and strategies for vaccine promotion	Annette K. Regan, Alice Fiddian-Green	2022	Human Vaccines and Immunotherapeutics	Ανασκόπηση, 3 βάσεις δεδομένων: PubMed, Scopus, Embase website: clinicaltrials.gov	Κάθε επίπεδο του κοινωνικό-οικολογικού μοντέλου μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη στοχευμένων παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση της διστακτικότητας απέναντι στον εμβολιασμό κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης. Εξίσου σημαντική είναι η αναφορά της αλληλεπίδρασης του κάθε επιπέδου	Ελάχιστες παρεμβάσεις έχουν δείξει ότι μπορούν να επηρεάσουν στην αύξηση του εμβολιασμού κατά την διάρκεια της εγκυμοσύνης, με επίκεντρο τις πολυεπίπεδες προσεγγίσεις. Σκόπιμο είναι να γίνει αναθεώρηση και αξιολόγηση προηγούμενων στρατηγικών
Screen Time in Under-five Children	Nimran Kaur, Madhu Gupta, Prahbjot Malhi, Sandeep Grover	2019	Indian Pediatrics	Ανασκόπηση, 5 βάσεις δεδομένων: PubMed, Clinical Key, Scopus, Embase, Google Scholar	Η πλειοψηφία των παρεμβάσεων είχαν επίκεντρο την οικογένεια οι οποίες ήταν και οι πιο αποτελεσματικές. Εστίαζαν στην ενημέρωση σχετικά με τα ψηφιακά μέσα μέσω συμβουλευτικών συνεδριών και την χρήση εκπαιδευτικού υλικού κυρίως στους γονείς αλλά και στους εκπαιδευτικούς, στα μέλη της κοινότητας και στα ίδια τα παιδιά	Πρέπει να γίνουν παρεμβάσεις από Πολιτικές ενέργειες οι οποίες να καταλήγουν μέχρι και στα παιδιά ηλικίας κάτω των 5 ετών διότι υπάρχει όλο και αυξανόμενη απασχόληση με τα ψηφιακά μέσα με σοβαρές συνέπειες στην ποιότητα του ύπνου, θέματα συμπεριφοράς, ανάπτυξης κ.α.

ΤΙΤΛΟΣ	ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ	ΕΤΟΣ	ΟΝΟΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Understanding children and young people's experiences pursuing weight loss maintenance using the Socio-ecological Model: A qualitative systematic literature review	Sarah Lang, Simone Gibson, Ker Wei Ng, Helen Truby	2020	Obesity Reviews	Διερευνητική Ανασκόπηση, 6 βάσεις δεδομένων: Ovid Medline, EMBASE, CINHAL Plus, PsycINFO, Ovid Emcare, Scopus Εργαλεία: Spider (search strategy), Covidence (manage articles), Critical Appraisal Skills Programme (CASP) for qualitative studies, QSR International NVivo 12 software	Για την επιτυχημένη απώλεια και διατήρηση βάρους χρειάζονται οι πολυπαραγοντικοί σχεδιασμοί που να στοχεύουν στην ανάπτυξη προσωπικών δεξιοτήτων-κινήτρων υποστήριξη από το οικογενειακό περιβάλλον, προαγωγής της υγείας σε σχολεία/χώρους εργασίας, κοινότητες και το ευρύτερο περιβάλλον διαβίωσης. Περαιτέρω έρευνα χρειάζεται για παιδιά ηλικίας κάτω των 10 ετών	Οι απώλεια και η διατήρηση του βάρους στον κάθε άνθρωπο καθορίζεται από τα βιώματά του. Συνεχείς παρεμβάσεις που να υποστηρίζουν το ξεκίνημα αλλά και την διατήρηση ουσιαστικών αλλαγών για την διαχείριση του βάρους είναι πιθανόν να επιφέρουν μακροπρόθεσμα αποτελέσματα. Οι επαγγελματίες υγείας θα πρέπει να είναι σε θέση να στοχεύουν στην αναγνώριση, και αντιμετώπιση των προκλήσεων και των διλημμάτων που φέρνει η διατήρηση της απώλειας βάρους για τα παιδιά και τους νέους κατά τη μετάβασή τους στην ενηλικίωση

3.2. Ανάλυση αποτελεσμάτων

Το κύριο χαρακτηριστικό της αξιολόγησης των άρθρων είναι ότι από τα περισσότερα άρθρα επισημάνθηκε η ανάγκη για παρεμβάσεις που να πραγματοποιούνται σε όσο το δυνατόν περισσότερα του ενός επίπεδα ([Castillo et al., 2019](#); [De Torres, 2020](#); [Dean et al., 2021](#); [Escoffery et al., 2023](#); [Garney et al., 2019](#); [Iammarino & Pauly, 2021](#); [Kaur et al., 2019](#); [Lang et al., 2021](#); [Lantieri et al., 2022](#); [Loitz et al., 2022](#); [Milroy et al., 2022](#); [Ng et al., 2022](#); [Parkinson et al., 2022](#); [Regan & Fiddian-Green, 2022](#); [Wang et al., 2020](#)). Σε ένα άρθρο αναφέρθηκε ότι αυτές οι παρεμβάσεις δεν είχαν τα επιθυμητά αποτελέσματα ([Rinne et al., 2022](#)). Αυτό σύμφωνα με έρευνες συμβαίνει διότι η πραγματοποίηση πολυεπίπεδων παρεμβάσεων απαιτεί χρόνο, ενέργεια, δαπάνη πόρων και μεγάλη συχνότητα ως προς την διεξαγωγή τους, καταστάσεις οι οποίες συμβαίνουν μόνο στην αρχή των προγραμμάτων και οι οποίες τείνουν να εξασθενούν και να οδηγούνται προς τα αντίθετα αποτελέσματα. Σε αυτές τις περιπτώσεις δεν είναι μόνο το γεγονός ότι δεν θα πραγματοποιηθεί η παρέμβαση αλλά επίσης ότι οι συμμετέχοντες χάνουν την εμπιστοσύνη τους για συμμετοχή στις παρεμβάσεις οπότε την επομένη φορά θα τις αντιμετωπίσουν με περισσότερο δισταγμό ακόμα και να μην τις λάβουν καθόλου υπόψιν τους και να τις αγνοήσουν ([Castillo et al., 2019](#); [Gupta et al., 2022](#); [King et al., 2019](#)).

Ένα στοιχείο που αναφέρθηκε για την σωστή λειτουργία των πολυεπίπεδων παρεμβάσεων είναι η ανάγκη για συνεργασία μεταξύ των επιπέδων ([May et al., 2020](#); [Milroy et al., 2022](#); [Regan & Fiddian-Green, 2022](#)). Θα πρέπει από το πολιτικό μέχρι το ατομικό επίπεδο μέσω του διαπροσωπικού-οργανωτικού-κοινοτικού να υπάρχει αλληλεπίδραση για την επίτευξη μακροχρόνιων αποτελεσμάτων ([De Torres, 2020](#); [King et al., 2019](#)). Ακόμα αναφέρθηκε το πόσο σημαντική είναι η σωστή διαχείριση των διαθέσιμων πόρων αφού σε πολλές περιπτώσεις δεν διανέμονται μεθοδικά με αποτέλεσμα τα προγράμματα να μην φτάνουν στον μέγιστο βαθμό υλοποίησης ([Iammarino & Pauly, 2021](#); [Loitz et al., 2022](#)). Επίσης αναφέρθηκαν παρεμβάσεις σε πολιτικό-κοινοτικό επίπεδο ([King et al., 2019](#); [Loitz et al., 2022](#); [Parkinson et al., 2022](#)) εκ των οποίων η μία παρέμβαση επεσήμανε την επίτευξη μακροχρόνιων αποτελεσμάτων. Μία παρέμβαση πραγματοποιήθηκε σε όλα τα επίπεδα εκτός του πολιτικού ([Ng et al., 2022](#)). Σύμφωνα με μία έρευνα οι παρεμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν σε κοινοτικό επίπεδο φαίνεται να έχουν μεγάλη επίδραση σε κάθε επίπεδο του οικολογικού μοντέλου ([Castillo et al., 2019](#)).

Υπάρχουν περιπτώσεις που χρησιμοποιείται μία παρέμβαση χωρίς όμως να είναι γνωστά ούτε η αξιολόγηση ούτε τα αποτελέσματα της παρέμβασης. Πέντε έρευνες επεσήμαναν την ανάγκη για την διαδικασία αξιολόγησης των παρεμβάσεων και καταγραφής αποτελεσμάτων ώστε να υπάρχουν αντικειμενικά κριτήρια ([Escoffery et al., 2023](#); [Gupta et al., 2022](#); [Ng et al., 2022](#); [Regan & Fiddian-Green, 2022](#); [Wang et al., 2020](#)).

Επίσης αναφέρθηκε η ανάγκη για ανασχεδιασμό και προσαρμογή των παρεμβάσεων στην κάθε περίπτωση για τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα ([Castillo et al., 2019](#); [Gupta et al., 2022](#); [Houghtaling et al., 2019](#); [Lang et al., 2021](#)). Οι παρεμβάσεις οφείλουν να είναι δυναμικές, όπως δυναμική είναι η κοινωνία και να εξελίσσονται αντίστοιχα. Αναφέρεται ότι θα πρέπει να γίνεται αξιολόγηση των χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων και να λαμβάνονται υπόψιν οι ιδιαιτερότητες του πληθυσμού στον οποίο πρόκειται να γίνει η παρέμβαση ([Parkinson et al., 2022](#)) καθώς υπάρχουν μεγάλες ανομοιογένειες, κουλτούρες-ήθη-έθιμα, τις οποίες οφείλουν οι ερευνητές να λαμβάνουν υπόψιν τους και να τις προσαρμόζουν στα προγράμματα ([De Torres, 2020](#); [Hawkins et al., 2021](#); [Lantieri et al., 2022](#); [Parkinson et al., 2022](#)).

Σε τέσσερα άρθρα αναφέρθηκε η ανάγκη για συνεχιζόμενη εκπαίδευση των επαγγελματιών υγείας για την πιθανή επίτευξη μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων. Όσο η κοινωνία αλλάζει τα προγράμματα πρέπει να προσαρμόζονται σε κάθε επίπεδο της παρέμβασης. Το ίδιο συμβαίνει και με τους επαγγελματίες υγείας οι οποίοι οφείλουν να εξελίσσονται μέσα από συνεχιζόμενες εκπαιδεύσεις ώστε να έχουν την δυνατότητα να προσεγγίζουν την κάθε περίπτωση διαφορετικά ([Castillo et al., 2019](#); [De Torres, 2020](#); [Hawkins et al., 2021](#); [Lang et al., 2021](#)).

Από τα άρθρα επισημάνθηκε ότι οι παρεμβάσεις που πραγματοποιούνταν σε εξωτερικό περιβάλλον είχαν μεγαλύτερη επίδραση στους συμμετέχοντες ([Dean et al., 2021](#)). Επίσης προέκυψε ότι θετικά αποτελέσματα υπήρχαν στις παρεμβάσεις όταν η εκπαίδευση γινόταν με την συμμετοχή συνομηλίκων, συναδέλφων ή με άτομα μέσα από την ίδια την ομάδα καθώς μαζί τους υπάρχει μεγαλύτερη εμπιστοσύνη και ταύτιση ([Barras et al., 2021](#)). Αναφέρθηκε ακόμα το οικονομικό κίνητρο σε περιπτώσεις ανθρώπων με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο ότι μπορεί να επιφέρει θετικά αποτελέσματα ([Parkinson et al., 2022](#)). Επίσης ότι θα πρέπει να γίνεται όσο το δυνατόν καλύτερη δυνατή ενημέρωση ώστε να επιτυγχάνεται η μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή στα προγράμματα. Υπάρχει περίπτωση που αναφέρεται ότι αν και υπήρχε ενδιαφέρον για συμμετοχή εκ μέρους των πολιτών δεν υπήρχε η αντίστοιχη ενημέρωση για να

δηλώσουν συμμετοχή ([Lantiere et al., 2022](#)). Σύμφωνα με τα άρθρα που συμπεριλήφθηκαν στην ανάλυση μέχρι στιγμής οι πιο αποτελεσματικές παρεμβάσεις είναι αυτές που αναφέρονται στο οικογενειακό επίπεδο. Είναι οι παρεμβάσεις που πραγματοποιούνται συχνότερα και σε πολλές περιπτώσεις ο ρόλος της οικογένειας έχει την δυνατότητα ακόμα να διαδραματίσει σε κάποιο βαθμό ορισμένα αποτελέσματα ([Kaur et al., 2019](#); [Lang et al., 2021](#)). Σε πέντε άρθρα υπήρξε αναφορά για την αποδοτικότητα των παρεμβάσεων ([Barras et al., 2021](#); [Gupta et al., 2022](#); [Lang et al., 2021](#); [Ng et al., 2022](#); [Parkinson et al., 2022](#)). Αναφέρθηκε ότι περισσότερες πιθανότητες για πιο αποδοτικές παρεμβάσεις υπήρχαν όταν στόχευαν στην μεγάλη διάρκεια του προγράμματος ([Parkinson et al., 2022](#)) και όταν πραγματοποιούνταν μέσα από άτομα που βρίσκονται στον ίδιο κύκλο με αυτούς που απευθύνονται ([Barras et al., 2021](#)). Επισημάνθηκε ότι είναι χρήσιμο να αξιολογούνται τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων μετά από κάποιο χρονικό διάστημα ώστε να μπορεί να μετρηθεί η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων ([Dean et al., 2021](#); [Rinne et al., 2022](#))

Σύμφωνα με έρευνα της ανασκόπησης ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του κοινωνικού – οικολογικού μοντέλου είναι η βοήθεια που μπορεί να παρέχει στην ερμηνεία της αλληλεπίδρασης μεταξύ των επιπέδων μέσα στην κοινωνία. Επίσης η δυνατότητα να προσφέρει μία ευρύτερη κατανόηση και ανάλυση για το πως τα άτομα και το περιβάλλον αλληλοεπιδρούν μέσα σε ένα κοινωνικό σύστημα. Με την αξιολόγηση αυτών των καταστάσεων θα μπορέσουν να πραγματοποιηθούν αλλαγές σε πολιτικό επίπεδο ([Gupta et al., 2022](#)).

4. Συζήτηση

Ένα από τα προβλήματα που παρουσίαζαν στις αρχές τα οικολογικά μοντέλα ήταν ότι δεν είχαν την δυνατότητα να προβάλουν ασφαλή συμπεράσματα για την πραγματική αιτία ενός προβλήματος όπως επίσης δεν παρουσίαζαν τις απαραίτητες πληροφορίες για να προτείνουν τις κατάλληλες παρεμβάσεις ([McLeroy et al., 1988](#)). Καθώς τα κοινωνικά οικολογικά μοντέλα αρχίσαν να ενημερώνονται, να προσαρμόζονται σε μία δυναμική κοινωνία και να εξελίσσονται αφομοιώνοντας τις παρεμβάσεις τους σε όλα τα επίπεδα άρχισαν να κερδίζουν την εμπιστοσύνη της επιστημονικής κοινότητας και να χρησιμοποιούνται όλο και συχνότερα. Η θεωρία καθοδηγεί την πρακτική και από εκεί προκύπτουν τα πρακτικά στοιχεία της παρέμβασης τα οποία με την σειρά τους ενημερώνουν την θεωρία ([Wendel et al., 2020](#)).

Μέσα από τα άρθρα της μελέτης επισημάνθηκε ότι το προσωπικό υγείας και οι ερευνητές από όποιο επίπεδο και αν συμμετέχουν στην παρέμβαση πέρα από την εκπαίδευση που αποκτούν κατά την διάρκεια των σπουδών τους οφείλουν να εμπλουτίζουν συνεχώς τις γνώσεις τους, να ενημερώνονται με νέες πηγές δεδομένων και να συμμετέχουν ενεργά στον σχεδιασμό, στην εφαρμογή και στην παρακολούθηση της εξέλιξης σε πολιτικό και οργανωτικό επίπεδο με σκοπό την βελτίωση της υγείας του πληθυσμού αλλά και στην μείωση των ανισοτήτων ως προς την παροχή της ([Castillo et al., 2019](#); [De Torres, 2020](#); [Golden et al., 2015](#); [Hawkins et al., 2021](#); [Iammarino & Pauly, 2021](#); [Lang et al., 2021](#); [Milroy et al., 2022](#)). Ο McLeroy για δεκαετίες συνέχισε να εξελίσσει και να προσαρμόζει τις θεωρίες του. Προσπαθούσε να κατανοήσει την πολυπλοκότητα της κοινωνίας και πως θα μπορούσε να εφαρμόσει την κάθε παρέμβαση ([Wendel et al., 2020](#)).

Ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας είναι η ενημέρωση των πολιτών στα θέματα της υγείας το οποίο μπορεί να επιτευχθεί μέσω των καθημερινών δραστηριοτήτων, των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων και από γενιά σε γενιά. Οι οργανωτικές δομές και η διαθεσιμότητα των υπηρεσιών υγείας παρέχουν την δυνατότητα για προσβασιμότητα στις υπηρεσίες υγείας, να τις κατανοούν και να τις χρησιμοποιούν ώστε να επιτυγχάνεται η προαγωγή και διατήρηση της υγείας και ευημερίας όχι μόνο για τους ίδιους αλλά ακόμα και για τους ανθρώπους που συναναστρέφονται ([WHO, 2021](#)).

Επίσης τα περισσότερα άρθρα της διερευνητικής ανασκόπησης επεσήμαναν την ανάγκη για την πραγματοποίηση στοχευμένων παρεμβάσεων και στα πέντε επίπεδα

αφού ήταν ελάχιστες οι παρεμβάσεις σε επίπεδο κοινοτικό - πολιτικό. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να είναι σε θέση να παρουσιάζουν ολοκληρωμένες προτάσεις, να δεσμεύονται για την ολοκλήρωση της παρέμβασης, να αξιοποιούν τους διαθέσιμους πόρους στο μέγιστο και να στοχεύουν στην ολοκλήρωσή τους ([Castillo et al., 2019](#); [De Torres, 2020](#); [Dean et al., 2021](#); [Escoffery et al., 2023](#); [Garney et al., 2019](#); [Grant & Guerin, 2014](#); [Iammarino & Pauly, 2021](#); [Kaur et al., 2019](#); [Lang et al., 2021](#); [Lantiere et al., 2022](#); [Loitz et al., 2022](#); [Milroy et al., 2022](#); [Ng et al., 2022](#); [Parkinson et al., 2022](#); [Regan & Fiddian-Green, 2022](#); [Wang et al., 2020](#)).

Η ενημέρωση των πολιτών των χαμηλότερων κοινωνικό -οικονομικών επιπέδων και των πιο απομακρυσμένων περιοχών είναι βασικές προϋποθέσεις ώστε να επιτευχθεί η ισότητα στον τομέα της υγείας ([WHO, 2021](#)). Η χρησιμοποίηση του οικολογικού μοντέλου δίνει την δυνατότητα στο να εξεταστεί το πως η δημόσια πολιτική τόσο σε τοπικό, κρατικό αλλά και εθνικό επίπεδο μπορεί να επηρεάσει άμεσα το άτομο μέσα από τους οργανισμούς και τις κοινότητες ([Grant & Guerin, 2014](#)) ώστε να λαμβάνουν όλοι ανεξαιρέτως την περίθαλψη που χρειάζονται συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην μείωση των ανισοτήτων στον τομέα της Υγείας ([Iammarino & Pauly, 2021](#)). Με την βοήθεια σύγχρονων και ενημερωμένων οικολογικών μοντέλων δίνεται η δυνατότητα να διευκρινιστεί η επίδραση της εξουσίας τόσο σε ατομικό επίπεδο όπως επίσης και η δυνατότητα πρόσβασης των πολιτών στις παροχές υγείας ([Grant & Guerin, 2014](#)).

Οι οργανωτικές και περιβαλλοντικές αλλαγές είναι απαραίτητες ώστε να υποστηρίξουν πιθανές μακροπρόθεσμες αλλαγές στην συμπεριφορά σε ατομικό επίπεδο, για να δημιουργηθούν κοινοτικές δομές που να προάγουν τα θέματα υγείας και για την υιοθέτηση, εφαρμογή και θεσμοθέτηση προγραμμάτων προαγωγής υγείας ([Mehtälä et al., 2014](#)). Η προαγωγή υγείας δεν εστιάζει μόνο στις ατομικές συμπεριφορές αλλά είναι απαραίτητη η παρέμβαση τόσο σε κοινωνικό όσο και σε περιβαλλοντικό επίπεδο ([WHO, 2021](#)).

Σύμφωνα με το κοινωνικό οικολογικό μοντέλο τα παιδιά επηρεάζονται κυρίως από τους συνομήλικους και από το στενό οικογενειακό περιβάλλον τους καθιστώντας στις μικρές ηλικίες το διαπροσωπικό επίπεδο ως το επίπεδο με την μεγαλύτερη επίδραση ([Mehtälä et al., 2014](#)).

Τα οφέλη για την δημιουργία πολυεπίπεδων προγραμμάτων υγείας δεν είναι μόνο γιατί δίνεται η δυνατότητα στην παρέμβαση να φτάσει σε περισσότερο πληθυσμό αλλά κυρίως επειδή με αυτόν τον τρόπο αλλάζει το περιβάλλον των ανθρώπων με

περισσότερες υγιεινές συνήθειες οι οποίες με την σειρά τους ενισχύουν την υιοθέτηση υγιών συμπεριφορών αλλά και την διατήρησή τους.

Το οικολογικό μοντέλο πλέον έχει κερδίσει την αναγνώριση και αποδοχή ως ένα έγκυρο εργαλείο στον πλαίσιο της προαγωγής υγείας και οι ερευνητές το εφαρμόζουν σε όλο και περισσότερους τομείς. Σε πολλές περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκε με σκοπό την σχεδίαση ενός προγράμματος. Ακολουθώντας το θεωρητικό υπόβαθρο του οικολογικού μοντέλου τους δίνεται η δυνατότητα να αναπτύξουν τις στρατηγικές τους σε κάθε ένα από τα 5 επίπεδα ξεχωριστά λαμβάνοντας υπόψιν τους στο κάθε επίπεδο παράγοντες που δεν θα αξιολογούσαν όπως την αμοιβαία αλληλεπίδραση συμπεριφοράς και περιβάλλοντος ([De Torres, 2020](#); [Gupta et al., 2022](#); [Hawkins et al., 2021](#); [Houghtaling et al., 2019](#); [Iammarino & Pauly, 2021](#); [Kaur et al., 2019](#); [Lang et al., 2021](#); [Lantieri et al., 2022](#); [Newes-Adeyi et al., 2000](#); [Parkinson et al., 2022](#); [Regan & Fiddian-Green, 2022](#); [Wang et al., 2020](#)).

Το οικολογικό μοντέλο έχει αποδειχθεί ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί πλέον αποτελεσματικά σε ένα εύρος διαφορετικών περιπτώσεων της Δημόσιας Υγείας. Κάποιες από τις περιπτώσεις εφαρμογής του είναι σε θέματα που αφορούν την σωματική δραστηριότητα ή την έλλειψή της, περιπτώσεις που σχετίζονται με τον αλκοολισμό, τον εμβολιασμό, αποτροπής αυτοκτονιών, σεξουαλικής κακοποίησης τόσο εντός αθλητικών εγκαταστάσεων όσο και εκτός κ.α ([Milroy et al., 2022](#)).

Τέλος ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της δημόσιας υγείας είναι η χρήση ρυθμιστικών πολιτικών διαδικασιών και νόμων με σκοπό να προστατευθεί η υγεία της κοινότητας ([McLeroy et al., 1988](#)). Η βελτίωση της υγείας των πολιτών είναι από τους πιο σημαντικούς παράγοντες ώστε να υπάρξει ενεργή συμμετοχή στην βελτίωση της υγείας τους, δίνοντάς τους την δυνατότητα να συμμετέχουν όλο και πιο ενεργά στην κοινοτική δράση τ' οποίο με την σειρά του θα οδηγήσει στο σημείο να ασκηθούν πιέσεις στις κυβερνήσεις με σκοπό να ανταποκριθούν στις ευθύνες τους ([WHO, 2024](#)).

Το οικολογικό μοντέλο αποτελεί πλέον ένα βασικό εργαλείο στο πεδίο της Προαγωγής Υγείας για ενημερωμένο και προσαρμοσμένο σχεδιασμό παρεμβάσεων με μεγαλύτερη αποδοτικότητα. Δίνει την δυνατότητα για μία ρεαλιστική προσέγγιση αλλαγής συμπεριφοράς ,σε ένα ευρύ πεδίο εφαρμογών, η οποία συμπίπτει απόλυτα με τις αρχές Προαγωγής Υγείας. Συγκεκριμένα, το κοινωνικό – οικολογικό μοντέλο μπορεί να βοηθήσει στον εντοπισμό παραγόντων που επηρεάζουν τις συμπεριφορές υγείας στο χώρο εργασίας και να ορίσει το πλαίσιο για την διαδικασία εφαρμογής σε μια παρέμβαση ([Loitz et al., 2022](#)).

Σημαντικό είναι ότι σχεδόν καμία ανασκόπηση δεν ανέφερε την αποτελεσματικότητα της παρέμβασης με αποτέλεσμα να μην μπορούν να αξιολογηθούν όπως επίσης το γεγονός ότι οι περισσότερες παρεμβάσεις δεν αξιολόγησαν τα αποτελέσματά τους μετά από κάποιο χρονικό διάστημα γεγονός που δεν βοηθάει στην συλλογή πληροφοριών για την ποιότητα των παρεμβάσεων.

Στα άρθρα παρουσιάστηκε μία ποικιλία από εφαρμογές της οικολογικής προσέγγισης επομένως δεν μπορούν να προκύψουν ασφαλή συμπεράσματα για την αξιολόγηση των προγραμμάτων. Υπήρχε μεγάλη ετερογένεια τόσο ως προς τους πληθυσμούς στόχους όσο και ως προς την εφαρμογή των προγραμμάτων με αποτέλεσμα να μην είναι εφικτή η σύγκριση των προγραμμάτων. Θα πρέπει να πραγματοποιηθούν έρευνες σε συγκεκριμένους πληθυσμούς στόχους οι οποίοι θα είναι συγκρίσιμοι μεταξύ τους ώστε στην συνέχεια να γίνει η αξιολόγηση του κάθε προγράμματος και να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητά τους.

4.1 Περιορισμοί

Η παρούσα διερευνητική ανασκόπηση έχει κάποιους περιορισμούς τους οποίους οφείλουμε να λάβουμε υπόψιν μας όταν αναλύουμε τα αποτελέσματα. Το γεγονός ότι διέφερε ο αριθμός των βάσεων δεδομένων που αναζητήθηκαν μεταξύ των ανασκοπήσεων δεν μας δίνει τη δυνατότητα για εμπεριστατωμένη σύγκριση μεταξύ τους. Κάθε άρθρο που συμπεριλήφθηκε στην διερευνητική ανασκόπηση δεν είχε πραγματοποιήσει αναζήτηση στον ίδιο αριθμό βάσεων δεδομένων. Αυτό σημαίνει ότι οι μελέτες μεταξύ τους δεν μπορούν να αξιολογηθούν με τα ίδια κριτήρια ως προς την εγκυρότητά τους.

Επίσης υπάρχει το ενδεχόμενο ορισμένα άρθρα να μην συμπεριλήφθηκαν εξαιτίας της στρατηγικής αναζήτησης. Οι λέξεις κλειδιά που χρησιμοποιήθηκαν καθώς και των κριτηρίων επιλογής όπως συστηματικές ανασκοπήσεις, ανασκοπήσεις, αγγλική γλώσσα και την τελευταία πενταετία δημιουργούν την πιθανότητα να μην συμπεριλήφθηκαν έρευνες οι οποίες θα μπορούσαν να παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες. Τέλος θα μπορούσε να γίνει έρευνα σε περισσότερες βάσεις δεδομένων για την αναζήτηση άρθρων που δεν συμπεριλήφθηκαν στην ανασκόπηση.

4.2 Μελλοντικές Προτάσεις

Μελλοντικά θα μπορούσε να γίνει βιβλιογραφική αναζήτηση σε περισσότερες βάσεις δεδομένων. Αυξάνοντας τις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων προκύπτουν

περισσότερα άρθρα με αποτέλεσμα να ενισχύεται η εγκυρότητα των αποτελεσμάτων. Επίσης μελλοντικές βιβλιογραφικές ανασκοπήσεις θα μπορούσαν να γίνουν σε άρθρα που να μην περιορίζονται στα πέντε έτη με σκοπό να ληφθεί υπόψιν μία εκτενέστερη χρονολογική αποτύπωση του οικολογικού μοντέλου. Η αναζήτηση και σε άλλες γλώσσες εκτός της Αγγλικής πιθανόν να μπορούσε να προσφέρει σημαντικές πληροφορίες σχετικά με την αξιοποίηση του οικολογικού μοντέλου. Επιπλέον η ανασκόπηση θα μπορούσε να περιλαμβάνει πέρα από συστηματικές ανασκοπήσεις και ανασκοπήσεις και άλλες πηγές όπως επιστημονικά άρθρα ακόμα και γκρίζα βιβλιογραφία. Μπορεί να μην είναι ακαδημαϊκές δημοσιεύσεις αλλά σε πολλές περιπτώσεις περιλαμβάνονται πολύτιμες πληροφορίες. Είναι έρευνες οι οποίες δημοσιεύονται σε Δημόσιες αναφορές, σε ιστοσελίδες οργανισμών και σε κυβερνητικά έγγραφα. Σε ευαίσθητα κοινωνικά θέματα υπάρχει περίπτωση να υπάρξουν πληροφορίες που δεν έχουν καταγραφεί. Τέλος οι συστηματικές ανασκοπήσεις θα μπορούσαν στο μέλλον να εστιάζουν σε τυχαίοποιημένες ελεγχόμενες δοκιμές που χρησιμοποιούν το οικολογικό μοντέλο διότι είναι ο ανώτερος σχεδιασμός στην πυραμίδα της τεκμηρίωσης.

5. Επίλογος

Η οικολογική προσέγγιση αποτελεί κεντρικό πλαίσιο στην Προαγωγή Υγείας για την κατανόηση των παραγόντων που επηρεάζουν την υγεία και την ευεξία. Εξασφαλίζει το σχεδιασμό ενός ολοκληρωμένου και αποτελεσματικού προγράμματος ή πολιτικής προαγωγής υγείας. Για τους παραπάνω λόγους, στόχος της παρούσας διερευνητικής ανασκόπησης ήταν ο εντοπισμός δημοσιεύσεων που αναφέρουν ρητά στον τίτλο και την περίληψη την έννοια της οικολογικής προσέγγισης σε παρεμβάσεις/ προγράμματα Προαγωγής Υγείας. Επίσης έγινε καταγραφή των διαφορετικών τρόπων χρησιμοποίησης του οικολογικού μοντέλου στον τομέα της υγείας όπως επίσης και της διερεύνησης της αποδοτικότητας των παρεμβάσεων που το χρησιμοποίησαν.

Από την διερευνητική ανασκόπηση προέκυψε ότι το οικολογικό μοντέλο συνεχίζει να αποτελεί ένα πολύτιμο εργαλείο στα προγράμματα προαγωγής υγείας. Το πλαίσιο του οικολογικού μοντέλου βοηθάει στην αντιμετώπιση των ανισοτήτων στον τομέα της υγείας και η προσπάθεια εξάλειψής της απαιτεί να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στους κοινωνικούς καθοριστικούς παράγοντες (απασχόληση, εισόδημα, εκπαίδευση, καταγωγή) της υγείας, συμπεριλαμβανομένων των συνθηκών που δομούν τη φτώχεια, τον ρατσισμό και την βία.

Βασική προϋπόθεση είναι να υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ όλων των επιπέδων όπως επίσης προσαρμοστικότητα ανάλογα με την κάθε περίπτωση και ανατροφοδότηση πληροφοριών ώστε να είναι πάντα ενημερωμένο. Επίσης σημαντικός παράγοντας για την πραγματοποίηση ενός προγράμματος με θετικά αποτελέσματα είναι να έχει μεγάλη διάρκεια. Με αυτόν τον τρόπο αυξάνονται οι πιθανότητες για να επηρεαστεί όποιος συμμετέχει. Επίσης η πραγματοποίηση προγραμμάτων από ομότιμα μέλη των συμμετεχόντων φάνηκε να έχει θετική επίδραση αφού με αυτόν το τρόπο κερδίζεται γρηγορότερα η εμπιστοσύνη των συμμετεχόντων.

Τέλος η συνεχής εκπαίδευση και πληροφόρηση των Επαγγελματιών Υγείας κρίνεται απαραίτητη για την κατάλληλη εφαρμογή των οικολογικών μοντέλων. Σε μία δυναμική κοινωνία που συνεχώς μεταβάλλεται οι Επαγγελματίες Υγείας είναι υποχρεωμένοι να ενημερώνονται και να προσαρμόζουν τις νέες πληροφορίες στην κάθε περίπτωση ξεχωριστά.

Βιβλιογραφία

- Barras, L., Neuhaus, M., Cyarto, E. V., & Reid, N. (2021). Effectiveness of Peer-Led Wellbeing Interventions in Retirement Living: A Systematic Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(21).
<https://doi.org/10.3390/ijerph182111557>
- Castillo, E. G., Ijadi-Maghsoodi, R., Shadravan, S., Moore, E., Mensah, M. O. 3rd, Docherty, M., Aguilera Nunez, M. G., Barcelo, N., Goodsmith, N., Halpin, L. E., Morton, I., Mango, J., Montero, A. E., Rahmanian Koushkaki, S., Bromley, E., Chung, B., Jones, F., Gabrielian, S., Gelberg, L., ... Wells, K. B. (2019). Community Interventions to Promote Mental Health and Social Equity. *Current Psychiatry Reports*, 21(5), 35. <https://doi.org/10.1007/s11920-019-1017-0>
- De Torres, R. Q. (2020). Facilitators and barriers to condom use among Filipinos: A systematic review of literature. *Health Promotion Perspectives*, 10(4), 306–315.
<https://doi.org/10.34172/hpp.2020.49>
- Dean, S., Marshall, J., Whelan, E., Watson, J., Zorbas, C., & Cameron, A. J. (2021). A Systematic Review of Health Promotion Programs to Improve Nutrition for People with Intellectual Disability. *Current Nutrition Reports*, 10(4), 255–266.
<https://doi.org/10.1007/s13668-021-00382-0>
- DiClemente, R. J., Crosby, R. A., & Kegler, M. C. (Eds.). (2009). *Emerging theories in health promotion practice and research*, 2nd ed (pp. xxx, 583). Jossey-Bass/Wiley.
- Escoffery, C., Petagna, C., Agnone, C., Perez, S., Saber, L. B., Ryan, G., Dhir, M., Sekar, S., Yeager, K. A., Biddell, C. B., Madhivanan, P., Lee, S., English, A. S., Savas, L., Daly, E., Vu, T., & Fernandez, M. E. (2023). A systematic review of interventions to promote HPV vaccination globally. *BMC Public Health*, 23(1), 1262.
<https://doi.org/10.1186/s12889-023-15876-5>

- Garney, W., Wilson, K., Nelon, J., Muraleetharan, D., McLeroy, K., & Baletka, D.-M. (2019). Ecological Approaches to Teen Pregnancy Prevention: An Examination of Evidence-Based Interventions. *Health Promotion Practice, 20*(4), 494–501. Scopus. <https://doi.org/10.1177/1524839918815463>
- Golden, S. D., McLeroy, K. R., Green, L. W., Earp, J. A. L., & Lieberman, L. D. (2015). Upending the social ecological model to guide health promotion efforts toward policy and environmental change. *Health Education & Behavior: The Official Publication of the Society for Public Health Education, 42*(1 Suppl), 8S-14S. <https://doi.org/10.1177/1090198115575098>
- Grant, J., & Guerin, P. B. (2014). Applying ecological modeling to parenting for Australian refugee families. *Journal of Transcultural Nursing: Official Journal of the Transcultural Nursing Society, 25*(4), 325–333. <https://doi.org/10.1177/1043659614523468>
- Gupta, A., Alston, L., Needham, C., Robinson, E., Marshall, J., Boelsen-Robinson, T., Blake, M. R., Huggins, C. E., & Peeters, A. (2022). Factors Influencing Implementation, Sustainability and Scalability of Healthy Food Retail Interventions: A Systematic Review of Reviews. *Nutrients, 14*(2). Scopus. <https://doi.org/10.3390/nu14020294>
- Hawkins, M. M., Schmitt, M. E., Adebayo, C. T., Weitzel, J., Olukotun, O., Christensen, A. M., Ruiz, A. M., Gilman, K., Quigley, K., Dressel, A., & Mkandawire-Valhmu, L. (2021). Promoting the health of refugee women: A scoping literature review incorporating the social ecological model. *International Journal for Equity in Health, 20*(1). Scopus. <https://doi.org/10.1186/s12939-021-01387-5>
- Houghtaling, B., Serrano, E. L., Kraak, V. I., Harden, S. M., Davis, G. C., & Misyak, S. A. (2019). A systematic review of factors that influence food store owner and manager

- decision making and ability or willingness to use choice architecture and marketing mix strategies to encourage healthy consumer purchases in the United States, 2005-2017. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 16(1). Scopus. <https://doi.org/10.1186/s12966-019-0767-8>
- Hu, D., Zhou, S., Crowley-McHattan, Z. J., & Liu, Z. (2021). Factors That Influence Participation in Physical Activity in School-Aged Children and Adolescents: A Systematic Review from the Social Ecological Model Perspective. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(6), 3147. <https://doi.org/10.3390/ijerph18063147>
- Iammarino, C., & Pauly, B. (2021). Harm reduction as an approach to ethical nursing care of people who use illicit substances: An integrative literature review of micro and meso influences. *Drugs: Education, Prevention and Policy*, 28(6), 533–546. Scopus. <https://doi.org/10.1080/09687637.2020.1840515>
- Kaur, N., Gupta, M., Malhi, P., & Grover, S. (2019). Screen Time in Under-five Children. *Indian Pediatrics*, 56(9), 773–788. Scopus. <https://doi.org/10.1007/s13312-019-1638-8>
- Killam, K. (2021, August 13). The Inspiration Behind Community Microgrants. *Medium*. <https://kasleykillam.medium.com/the-inspiration-behind-community-microgrants-5bdedff5e48a>
- King, A. C., Whitt-Glover, M. C., Marquez, D. X., Buman, M. P., Napolitano, M. A., Jakicic, J., Fulton, J. E., & Tennant, B. L. (2019). Physical Activity Promotion: Highlights from the 2018 Physical Activity Guidelines Advisory Committee Systematic Review. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 51(6), 1340–1353. Scopus. <https://doi.org/10.1249/MSS.0000000000001945>
- Lang, S., Gibson, S., Ng, K. W., & Truby, H. (2021). Understanding children and young

- people's experiences pursuing weight loss maintenance using the Socio-ecological Model: A qualitative systematic literature review. *Obesity Reviews*, 22(5). Scopus. <https://doi.org/10.1111/obr.13172>
- Lantiere, A. E., Rojas, M. A., Bisson, C., Fitch, E., Woodward, A., & Stevenson, E. L. (2022). Men's Involvement in Sexual and Reproductive Health Care and Decision Making in the Philippines: A Systematic Review of the Literature. *American Journal of Men's Health*, 16(4), 15579883221106052. <https://doi.org/10.1177/15579883221106052>
- Loitz, C. C., Gorman, E., Macridis, S., & Vaska, M. (2022). A scoping review of workplace wellness audit tools assessing physical activity and sedentary behaviour. *Health Promotion Journal of Australia : Official Journal of Australian Association of Health Promotion Professionals*, 33(1), 40–50. <https://doi.org/10.1002/hpja.493>
- May, T., Dudley, A., Charles, J., Kennedy, K., Mantilla, A., McGillivray, J., Wheeler, K., Elston, H., & Rinehart, N. J. (2020). Barriers and facilitators of sport and physical activity for Aboriginal and Torres Strait Islander children and adolescents: A mixed studies systematic review. *BMC Public Health*, 20(1). Scopus. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-8355-z>
- McLeroy, K. R., Bibeau, D., Steckler, A., & Glanz, K. (1988). An Ecological Perspective on Health Promotion Programs. *Health Education Quarterly*, 15(4), 351–377. <https://doi.org/10.1177/109019818801500401>
- Mehtälä, M. A. K., Sääkslahti, A. K., Inkinen, M. E., & Poskiparta, M. E. H. (2014). A socio-ecological approach to physical activity interventions in childcare: A systematic review. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 11(1), 22. <https://doi.org/10.1186/1479-5868-11-22>
- Milroy, J. J., Hanna, K., VandeLinde, T., Lee, D. S., Kaufman, K. L., Raj, A., Barker, K.

- M., Sitney, M., Lipman, A., Glace, A., & Kyler-Yano, J. (2022). Prevention of Sexual Violence in sport: A Socioecological Review. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(13–14), NP10618–NP10641. <https://doi.org/10.1177/08862605211067003>
- Newes-Adeyi, G., Helitzer, D. L., Caulfield, L. E., & Bronner, Y. (2000). Theory and practice: Applying the ecological model to formative research for a WIC training program in New York State. *Health Education Research*, 15(3), 283–291. <https://doi.org/10.1093/her/15.3.283>
- Ng, T. C., Teo, C. H., Toh, J. Y., Dunn, A. G., Ng, C. J., Ang, T. F., Abdullah, A., Syed, A., Lim, H. M., Yin, K., & Liew, C. S. (2022). Factors influencing healthcare seeking in patients with dengue: Systematic review. *Tropical Medicine and International Health*, 27(1), 13–27. Scopus. <https://doi.org/10.1111/tmi.13695>
- Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffmann, T. C., Mulrow, C. D., Shamseer, L., Tetzlaff, J. M., Akl, E. A., Brennan, S. E., Chou, R., Glanville, J., Grimshaw, J. M., Hróbjartsson, A., Lalu, M. M., Li, T., Loder, E. W., Mayo-Wilson, E., McDonald, S., ... Moher, D. (2021). The PRISMA 2020 statement: An updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ*, 372, n71. <https://doi.org/10.1136/bmj.n71>
- Parkinson, R., Jessiman-Perreault, G., Frenette, N., & Allen Scott, L. K. (2022). Exploring Multilevel Workplace Tobacco Control Interventions: A Scoping Review. *Workplace Health & Safety*, 70(8), 368–382. <https://doi.org/10.1177/21650799221081265>
- Regan, A. K., & Fiddian-Green, A. (2022). Protecting pregnant people & infants against influenza: A landscape review of influenza vaccine hesitancy during pregnancy and strategies for vaccine promotion. *Human Vaccines and Immunotherapeutics*, 18(7). Scopus. <https://doi.org/10.1080/21645515.2022.2156229>
- Reifsnider, E., Gallagher, M., & Forgione, B. (2005). Using ecological models in research

on health disparities. *Journal of Professional Nursing: Official Journal of the American Association of Colleges of Nursing*, 21(4), 216–222.

<https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2005.05.006>

Rinne, T., Kajosaari, A., Söderholm, M., Berg, P., Pesola, A. J., Smith, M., & Kyttä, M. (2022). Delineating the geographic context of physical activities: A systematic search and scoping review of the methodological approaches used in social ecological research over two decades. *Health & Place*, 73, 102737.

<https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2021.102737>

Wang, S., Cheung, D. S. K., Leung, A. Y. M., & Davidson, P. M. (2020). Factors associated with caregiving appraisal of informal caregivers: A systematic review. *Journal of Clinical Nursing*, 29(17–18), 3201–3221.

<https://doi.org/10.1111/jocn.15394>

Wendel, M., Burdine, J. N., Clark, H., McKyer, E. L. J., & Mitchell, R. L. (2020). Kenneth R. McLeroy, PhD, MS (1947–2020). *Health Education & Behavior*, 47(6), 927–928.

<https://doi.org/10.1177/1090198120964204>

Wendel, M., Garney, W., & McLeroy, K. (n.d.). *Ecological approaches*.

<https://doi.org/10.1093/OBO/9780199756797-0037>

World Health Organization (WHO). (1986). *The Ottawa Charter for Health Promotion*.

<https://www.canada.ca/content/dam/phac-aspc/documents/services/health-promotion/population-health/ottawa-charter-health-promotion-international-conference-on-health-promotion/charter.pdf>

World Health Organization (WHO). (1997). *Jakarta Declaration on Leading Health Promotion into the 21st Century*.

https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/63698/WHO_HPR_HEP_4ICHP_BR_97_4_eng.pdf?sequence=1

World Health Organization (WHO). (2021). *Improving health literacy*.

<https://www.who.int/health-promotion/enhanced-wellbeing/improving-health-literacy>

World Health Organization (WHO). (2024). *Health Promotion*.

<https://www.who.int/westernpacific/about/how-we-work/programmes/health-promotion>